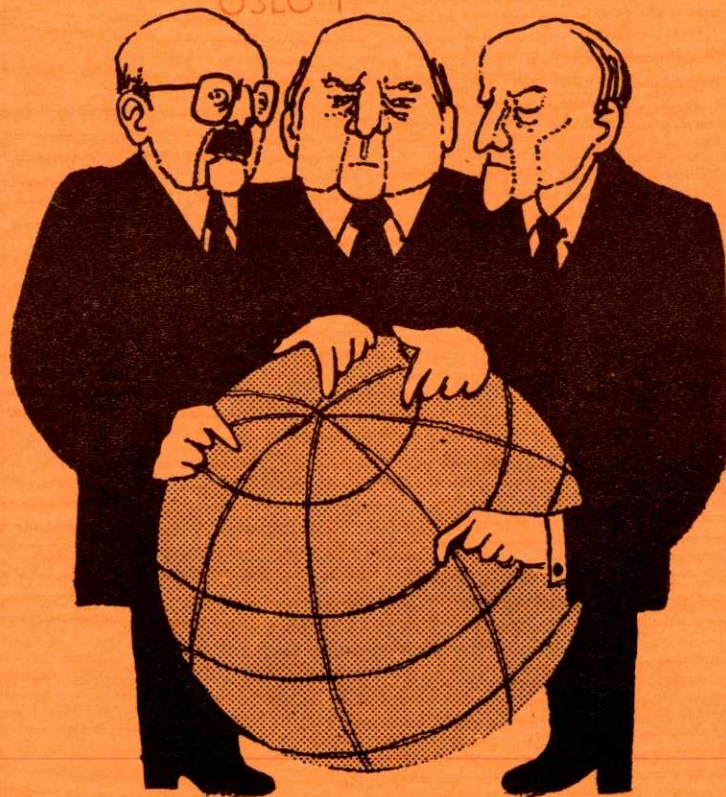


En innføring i

RØD UNGDOM

BOKS 610 SENTRUM

OSLO 1



MARXISME

Rød Ungdoms grunnsirkel

Innhold:

1.	<u>HVORFOR MARXISTISK TEORI?</u>	S. 3
	STUDIESPØRSMÅL.....	S.12
2.	<u>HISTORISK MATERIALISME</u>	S.13
	STUDIESPØRSMÅL.....	S.21
3.	<u>KAPITALISMEN</u>	S.22
	STUDIESPØRSMÅL.....	S.40
4.	<u>IMPERIALISMEN</u>	S.41
	STUDIESPØRSMÅL.....	S.54
5.	<u>KRIG OG FRED</u>	S.55
	STUDIESPØRSMÅL.....	S.66
6.	<u>SOSIALISMEN</u>	S.67
	STUDIESPØRSMÅL.....	S.74
7.	<u>RØD UNGDOM</u>	S.75
	STUDIESPØRSMÅL.....	S.83

RØD UNGDOM
BOKS 610 SENTRUM
OSLO 1

1. HVORFOR MARXISTISK TEORI ?

HVA ER MARXISME?

Kommunistene arbeider for å forandre verden. Vi har som mål å styrte kapitalismen gjennom en sosialistisk revolusjon. På lang sikt er vårt mål et klasseløst samfunn.

Disse målsettingene bygger på en revolusjonær teori: marxismen. Marxismen er ingen religion, og vi har ingen bibel vi kan bla opp i for å finne svar på alt mulig. Marxismen er en vitenskap om samfunnet rundt oss, stilt til rådighet for arbeiderklassen og alle som vil bekjempe utbytting og urett.

Marxismen må ses på som hovedinnholdet i de teoriene som først ble utarbeida av Marx sjøl. Seinere har den kommunistiske bevegelsens praksis, framganger og tilbakeslag, utvikla og berika denne teorien.

Vi kan se på filosofien, historiesynet og den politiske økonomien, som de mest grunnleggende delene av marxismen.

Filosofien handler om forholdet mellom verden og tenkinga vår. Den gir oss et analyseredskap når vi skal ta stilling til politiske problemer, ja til alle slags motsigelser i verden rundt oss. Den marxistiske filosofien kalles den dialektiske materialismen.

Historiesynet bygger direkte på filosofien. Det forklarer de viktige drivkreftene i historia til menneskesamfunnet, og hvordan menneskene sjøl gjennom klassekampen former utviklinga. Historiesynet kalles den historiske materialismen.

Filosofi og historiesyn betegnes ofte sammen som den dialektiske og historiske materialismen.

Den politiske økonomien forklarer hvordan økonomien er bygd opp og virker. Marxistenes analyse av samfunnet henter sin styrke fra den økonomiske analysen den bygger på. I hovedverket sitt, Kapitalen, gjør Marx en detaljert studie av vareøkonomien. Han forklarer hvordan utbytting foregår og profitt oppstår.

Marxismen har utvikla en teori om imperialismen som bygger på den politiske økonomien. I den direkte forlengelsen av Lenin imperialismeteori finner vi Maos teori om tre verdener.

Marxismen har også utvikla teori på en lang rekke andre områder for det revolusjonære arbeidet. For eksempel om statens rolle, revolusjonens nødvendighet og det kommunistiske partiets rolle og oppgaver. Men hvis du setter deg en del inn i de viktigste områdene som ble nevnt ovenfor, er du allerede kommet et brukbart stykke på vei i å få grep om marxismen.

FOR Å FORANDRE VERDEN MÅ VI FORSTÅ VERDEN

Filosofi står for mange som det aller mest virkelighetsfjerne som professorer og dosenter pusler med på universitetsinstituttene.

Men filosofi handler om å forklare verden som helhet, hovedtrekka, de mest grunnleggende forholdene. Filosofi er noe vi ikke kan stille oss likegyldige til.

En objektiv lov er en lov som virker i den objektive verden rundt oss uavhengig av om vi har blitt klar over loven subjektivt (i hodene våre).

Filosofisk grunnsyn avgjørende

Verken i vitenskapelig eller politisk arbeid er gode ønsker tilstrekkelig. Hvis de konklusjonene du har trukket etter å ha studert et spørsmål mer eller mindre grundig ikke stemmer med virkelighetens objektive lover, så er det uten betydning at du sjøl ønsker av hele ditt hjerte at teorien din skal slå til. I denne omgang skal vi nøye oss med å påstå at det filosofiske grunnsynet er avgjørende for

hvordan vi nærmer oss problemer i såvel vitenskapen som politikken, og også avgjørende for om vi blir i stand til å finne løsninger som i store trekk viser seg å være riktige.

Dette betyr sjølsagt ikke at personer med gæren filosofi ikke kan ha rett i en del sammenhenger. Tvert om så har kunnskapen som også religiøs og idealistisk innstillede mennesker har vært med på å samle opp gjennom historia, vært det grunnlaget som har gjort det mulig å utarbeide en marxistisk filosofi og teori om verden.

Historia til nå har stort sett vært skapt av mennesker som skjønnte fint lite av det de var med på. Vi revolusjonære kommunister ønsker å forandre verden bevisst. Hvis ikke vi skal ende opp som de fleste forgjengerne våre på den historiske arena, som trodde de gjorde en ting mens det virkelige resultatet ble noe helt annet, må vi bygge våre handlinger på en korrekt forståelse av verden.

Er filosofi vanskelig?

Både og. De borgerlige filosofene prøver å gjøre filosofi til et vanskelig spørsmål. De fleste både store og litt mindre store filosofer har lagd sitt eget begrepsapparat. Disse er gjerne så kompliserte at bare innvidde kan sette seg skikkelig inn i innholdet i filosofien. På den måten blir den borgerlige filosofien et spørsmål for «vise menn» og det blir vanskelig for oss å påstå at filosofi er lett.

Derfor påstår vi ikke det. Også den marxistiske filosofien har hatt bruk for å innføre en del begreper, og det er nødvendig å jobbe med å forstå disse. Men det vi derimot påstår er at det bør være lett å ta stilling til hovedspørsmålet i filosofien, nemlig materialisme eller idealisme. Dette spørsmålet har gjennom historia delt filosofene i to leire, og vi påstår at det er minst like lett for en radikal arbeider å ta stilling til som for en belest professor.

IDEALISME OG MATERIALISME

*Friedrich Engels,
Marx sin nærmeste
medarbeider.*

*En materialist er
ikke en egoist som
tenker mest på egen
materiell velferd.*

*En idealist er ikke
det samme som en
person med høye
idealer.*

*En ateist mener at
det ikke finnes noen
gud og at all
religion er usann.*

Hva er hovedspørsmålet i filosofien? Engels sa det slik:

«Spørsmålet om tenkingas forhold til tilværelsen, om åndens forhold til naturen, er det høyeste spørsmål i hele filosofien.... Alt etter som filosofene besvarte dette spørsmålet slik eller slik delte de seg i to leire. De som hevdet at ånden var opphavet til naturen, som altså i siste omgang mente at verden var skapt på et eller annet vis, utgjorde den idealistiske leiren. De andre som så naturen som det opprinnelige, hørte til de ulike skolene i materialismen.»

(«Ludwig Feuerbach og slutten på den klassiske tyske filosofi.»)

Vi ser her at definisjonen av de filosofiske retningene materialisme og idealisme skiller seg ganske mye fra hvordan disse begrepene ofte blir brukt i dagliglivet. I dagligtalen mener vi med betegnelsen materialist oftest en person som er utprega egoistisk og bare tenker på sin egen materielle vinning. Dette må ikke forveksles med den filosofiske retninga materialisme, som rett og slett betyr at tilhengerne av den ser på materien som det grunnleggende og primære mens ideene er det utledete og sekundære. Den filosofiske retninga idealisme snur ganske enkelt dette forholdet på hodet og sier i en eller annen form at ideene er det grunnleggende mens materien enten ikke tillates å eksistere eller i beste fall får lov å spille en sekundær rolle. Følgelig begår vi en stor tabbe hvis vi forveksler den filosofiske retninga idealisme med den alminnelige omtalen av en idealist som en som har høye idealer han vil fremme uten hensyn til sine egne snevre og egoistiske interesser.

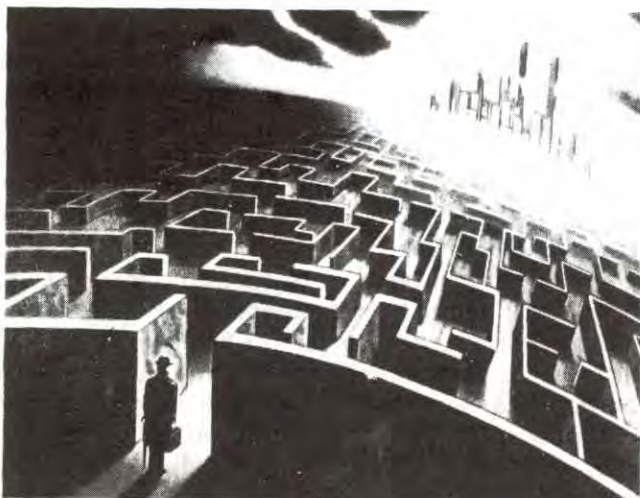
RELIGION ELLER ATEISME

All materialisme er ateistisk. Marx er blant annet kjent som opphavsmann til beskrivelsen «religion er opium for folket.» På den andre sida hevdet vi i forrige avsnitt at all idealisme støtter opp under religionen. Religionen kan godt ses på som idealismens mest utbredte og representative del. Religionen stiller idealismen på spissen. Derfor er det avgjørende å kritisere og avvise den.

Hvordan materialismen beviser at religionen ikke er sann

De religiøse hevder å kunne bevise at det må finnes en gud. En del som ikke er religiøse spør oss om vi kan bevise at det ikke finnes noen gud. Og vi svarer ja, det kan vi. Ikke ved å snu hver stein på jorda opp ned og reise til universets ende for å komme tilbake og fortelle at det ikke var noen gud der.

Men vi kan noe annet. Vi kan undersøke menneskenes historie og påvise at menneskene sjøl har skapt gudene i sitt eget bilde.



Verden kan være vanskelig å forklare — det er vanskelig å få den fulle oversikten.

Menneskene har sjøl skapt religionen

Hvis vi går tilbake til de tidligste forestillingene om ånder og guder finner vi at de var temmelig materialistiske. Fjell, elver og steiner ble tillagt personlige egenskaper og luner. Under de primitive forholda var det lite menneskene kunne stille opp mot vind og regn, tørke og flom, vekst og uår. Derfor ble løsninga å prøve å blidgjøre vær- og fruktbarhetsgudene med ofringer.

*Mytologi:
Gudelære.
Fortellinger om
guder og
overnaturlige
vesener som hører
til en religion.*

*Nomadesamfunn.
Stammesamfunn
som stadig flytter,
f.eks. til nye
beitemarker.*

*Patriarkat.
Samfunnsform der
all myndighet lå hos
patriarken
(stamfaren, den
eldste mannen i en
storfamilie).*

*Vatikanet er paven
og resten av ledelsen
for den katolske
kirke.*

Seinere i historia utvikla det seg herskerklasser som bygde seg opp rikdommer, kriga mot hverandre om gods, gull og slaver osv. Blant disse herskerne utvikla det seg et sett med guder som dreiv med nettopp kriging og meska seg i mat, drikke og hor. Den greske, romerske og norrøne mytologien kan stå som eksempler på dette. Vi veit også at mens herskene dyrka Odin og Tor, holdt vanlige arbeidende bønder og jegere seg i stor grad til de gamle gudene for fruktbarhet- og fangst. Dette svarer også godt til at menneskene skaper seg guder utifra sin materielle stilling.

Hva med kristendommen?

Kristendommen er mer komplisert enn de gamle værgudene, men det er en direkte sammenheng. Kristendommen bygger på den jødiske husguden Javeh. Det gamle testamentet med de ti budene er nomadesamfunnets strenge og patriarkalske morallære. Men sjøl om jødene bare kunne ha en gud var det akseptert at andre stammer kunne ha andre guder.

Kristendommen oppsto i en tid med undertrykking, opprør og et romersk slavesamfunn i krise. Stilt overfor umenneskelige krefter som de ikke kunne forstå, skapte menneskene seg igjen religiøse forklaringer. Religionen fungerte både som ideologi for opprørene og som trøst ved nederlagene. Kristendommen kunne bli verdensreligion fordi den ga slipp på den gamle lokalprega guden, tok opp i seg elementer fra mange religioner og retta seg til de undertrykte og ga dem håp. Dette ga den en enorm sprengkraft og i noen århundrer ble den blodig undertrykt. Men kristendommen åpna også muligheten for herskerne til å administrere religionen, og på 300-tallet benytta de romerske keiserne seg av at vi «skal gi keiseren det som keiserens er.» Fra da av ble kristendommen keiserrikets offisielle religion.

På samme måte som kristendommen oppsto under krigsa for slavesamfunnet, oppsto protestantismen da føydalsystemet begynte å knake. Adelen, Vatikanet og de geistlige sto i veien for framskrittet, og vi fikk skapt en variant av kristendommen som retta seg mot adelen og Vatikanet. Luther oppfordra først bøndene til opprør,

og de tok ham på ordet. Men da borgerskapet hadde nådd sin begrensa målsetting med opprøret mot Vatikanet, gikk det sammen med adelen mot bondeopprøret. Luther snudde om og oppfordret til å «slakte de gale hundene» som han sa. Og det ble gjort. Konservative overslag hevder at 300.000 bønder mista livet. Mannen som er et forbilde for blant annet den norske kirke, har disse bøndenes blod på sine hender.

Konklusjonen

Disse spredte eksemplene fra religionens historie er tilstrekkelig til å vise det vi er ute etter. Nemlig at menneskene har skapt religionen. Maktesløse overfor naturkreftene og undertrykkinga i samfunnet, har de skapt seg guder i sitt eget bilde — til trøst og støtte.

Og når vi har vist at gud er noe menneskene har skapt, trenger vi ikke vise at gud ikke eksisterer.

Slavesamfunn, føydalsamfunn, adel og borgerskap: Se kapittel om historisk materialisme.

Hvorfor kan vi si at det er tilstrekkelig å vise at gud er noe menneskene har skapt?



Når oversikten og forklaringene mangler er det nærliggende å søke hjelp fra oven.

«Gudsbeviset»

Vi sa at de religiøse hevder å kunne bevise guds eksistens. Men det er ikke bare teologer som er opptatt av å bevise guds eksistens. Gudsbevisene spiller en viktig rolle i den

idealistiske filosofien. De har foreligget i en rekke utgaver opp gjennom tidene, og de har stort sett vært like anvendelige for å bevise at verdensideen må eksistere som for å bevise eksistensen av gud sjøl.

Det viktigste gudsbeviset lyder omtrent slik:

«Det er greit: Mennesket oppstod på grunnlag av mindre utvikla organismer, livet på jorda oppstod på grunnlag av en jord uten liv, jorda oppstod kanskje i en eksplosjon som skapte hele universet. Men hva skapte universet?»

«Det må finnes en skapende kraft som står bak universet. Det kan ikke ha eksistert uendelig. Alt må ha en begynnelse og slutt, men hva er på den andre siden av disse grensene?»

Grovt sett kan vi si at beviset følger følgende logikk: Finn et spørsmål som den menneskelige tenkinga ikke har klart å løse. Påstå at det er uløselig for menneskene, og vips er vi framme ved konklusjonen: Problemet kan ikke løses uten å anerkjenne en høyere, overnaturlig makt.

Uvitenhetens bevis

Når de kommer i en bestemt alder, kommer alle unger en dag inn til foreldra og sier: «Vet du hvorfor det regner?» Og når foreldra svarer nei og ber om å få høre svaret, sier unga: «Gud tisser.» Og så holder de på å le seg ihjel.

For et par hundre år sia ville dette fungert som et gudsbevis, fullt på høyde med det mest populære idag. Hva skulle en bonde som var fullstendig ukjent med meteorologi og de fysiske lovene for vannets kretsløp si til spørsmålet: Hvor kommer det livgivende regnet fra? Det kunne han sjølsagt ikke forklare, og det eneste mulige svaret ble at det måtte komme fra gud. Hadde han vært materialist så kunne han sjølsagt svart: Jeg aner ikke hvor regnet kommer fra. Det virker helt uforklarlig på meg. Men det har sikkert en naturlig materiell forklaring. Men den gangen var ikke bøndene materialister, men tvert imot svært religiøse.

I dag er det sjølsagt lett å rive et slik gudsbevis i stumper og stykker og påvise at regnet slett ikke er guds urin over markene. Men i prinsippet er det ikke noen forskjell på dette beviset og «noen må ha skapt universet» beviset.

Det siste bygger også på uvitenhet. Hvilken uvitenhet?

For det første at vitenskapen ikke veit helt sikkert hvordan universet ble til, og forøvrig mangler kunnskap om det som evt. måtte vært før. Dette er med andre ord en anklage mot vitenskapen. Den har ikke løst alle spørsmål på hundre år — bare seksti millioner spørsmål som var ubesvart for et århundre siden.

For det andre utilstrekkelighet i våre ideer om tid og rom. Vi klarer ikke å forestille oss uendelighet i tida og rommet. Men for en materialist er ikke dette noe problem. Tid og rom er objektive ting som eksisterer i virkeligheten. Materiens bevegelse er nettopp bevegelse i tid og rom. Men våre begreper om tid og rom er mangelfulle. I dagliglivet oppfatter vi tida og rommet som klare og ryddige størrelser. Men ifølge relativitetsteorien til Einstein er tida relativ og rommet krumt. Det vil si at et sekund ikke nødvendigvis er et sekund og at den korteste avstand mellom to punkter ikke er den rette linje.



Men hjelpa fra oven fanger tenkinga og hindrer menneskene i å frigjøre seg med egne krefter.

Følgelig er det eneste som blir bevist av gudsbevisene, at menneskenes kunnskap er relativ og ufullkommen. Og det er utvilsomt i fullt samsvar med virkeligheten og den dialektiske materialismen.

Hva menes med dette?

Idealismen og materialismen sin samfunnsmessige funksjon

Alle radikale, også kristne kamerater, vil være enige i at religionen opp gjennom historia i stor grad har blitt brukt av herskerklassene for å holde folket nede. Du skal ikke gjøre noe med elendigheten her i verden, men pleie ditt forhold til gud og be om å få det bedre i den neste. Samtidig fins det også eksempler på at religionen blir brukt som ideologi for rettfærdige opprør og bevegelser, fordi religion er det eneste språket massene forstår. Et aktuelt eksempel på det er frigjøringsbevegelsen i Afghanistan.

Å vurdere religionen og idealismen på denne måten er viktig, men ikke det viktigste. Det viktigste er at religionen og idealismen effektivt hindrer massenes innsikt i sine egne problemer. De hindrer forståelse av samfunnsforholda og klasseundertrykkinga, og de hindrer massene i å forstå opprørets muligheter og begrensninger. Materialismen derimot er revolusjonær, fordi den er sann og åpner veien nettopp til kunnskap om revolusjonens objektive muligheter. Og uten slik kunnskap er det umulig for de undertrykte å gjøre revolusjon og opprette det samfunn som det fins historiske muligheter for.

STUDIESPØRSMÅL:

1. Gå igjennom vanskelige ord og begreper og ting dere ikke har forstått.
2. Hva mener dere om religion? Hvorfor blir mennesker religiøse? Er dere enige i at "menneskene har skapt Gud"?
3. Bruk det som er skrevet om religion til å diskutere forskjellen mellom idealisme og materialisme.

2. HISTORISK MATERIALISME

DRIVKREFTENE I HISTORIA

«.. Hva nå meg angår, så er det ikke min fortjeneste å ha oppdaget klassenes eksistens i det moderne samfunn eller kampen mellom dem. Borgerlige historikere hadde lenge før meg skildra hvordan denne klassekampen hadde utvikla seg historisk, og borgerlige økonomer hadde framstilt den økonomiske anatomen til denne utviklinga. Det jeg tilføyde av nytt var: 1. påvise at eksistensen av klasser bare er knyttet til bestemte historiske faser i produksjonens utvikling; 2. at klassekampen nødvendigvis fører til proletarietets diktatur; 3. at dette diktaturet kun danner overgangen til opphevelsen av alle klasser og til et klasseløst samfunn ...»

På denne måten summerte Marx opp de historiske og politiske konklusjonene på sine studier av historia og økonomien, i et brev han skrev i mars 1852.

Disse konklusjonene er kjent for ganske mange, og finnes blant annet igjen i den norske m-l-bevegelsens programmer.

Proletariatets diktatur er en betegnelse på sosialismen, som betyr at arbeiderklassen må undertrykke de gamle herskerklassene (et lite mindretall av befolkninga).

Hovedtypene av samfunn gjennom historia

I eksemplene seinere vil vi komme inn på forskjellige historiske samfunnsformer. For å lette forståelsen skal vi her kort beskrive de hovedtypene samfunn historia kjenner til nå. Det blir nødvendigvis litt skjematisk, men vil likevel få fram hovedtrekka.



Helleristning fra
bronsealderen. I steinalderen
og bronsealderen levde
menneskene i fellesskap.
De var ikke skilt i klasser.
Det fantes ingen staf.

— *Det primitive fellesskapet.*

Menneskene levde i grupper, hovedsakelig av fangst. Primitive redskaper. Ikke noe overskudd som muliggjorde en ikke-arbeidende klasse. Felles kamp for å overleve — felleseie av produksjonsmidlene.

— *Slavesamfunnet.*

Bedre redskaper. Jordbruk skaper et visst overskudd. Samfunnet delt i slaveeiere som dyrker kultur og seg sjøl og lever i overflod, og på den andre sida slaven som var fullstendig rettsløse og kunne selges eller drepes som dyr.

— *Føydalsamfunnet.*

Redskapene utviklet seg til å muliggjøre mere produktivt individuelt jordbruk. Herskerne er den føydale adelen og geistligheten. Bøndene eies ikke av føyodalherren, men er bundet til ham, og må jobbe store deler av tida si gratis på føyodalherrens marker.

— *Kapitalismen.*

Det har vært industriell revolusjon og billige varer masseproduseres. Kapitalistene har makta over samfunnet i kraft av at de eier produksjonsmidlene. Arbeiderne er juridisk frie mennesker, men avhengige av å selge arbeidskrafta si til kapitalistene.

— *Sosialismen.*

Arbeiderklassen har gjort revolusjon og gjort produksjonsmidlene til samfunnseiendom. Det produseres etter en plan for å dekke folkets behov. Det eksisterer fremdeles varemarked, rester av kapitalisme og klassekamp.

— *Kommunisme.*

Dette er det klasseløse samfunnet som historia enda ikke har opplevd, men som marxismen hevder vil oppstå når sosialismen overflødiggjør seg sjøl. Produksjonen gir overflod. Enhver kan yte etter evne og motta etter behov.

Forholdet mellom tenking og tilværelse i menneskesamfunnets historie

Marx sitt materialistiske standpunkt i filosofien var at materien er det grunnleggende og at ideene bare er et produkt av materien. Dette standpunktet var helt avgjørende for synet på historia og på politikk generelt. Anvendt på

historia ble Marx sin konklusjon at:

«Det er ikke menneskenes bevissthet som bestemmer deres tilværelse, men omvendt deres tilværelse som bestemmer deres bevissthet.»

(Forordet til kritikken av den politiske økonomien).

Ved grava til Marx sa Friedrich Engels:

«Liksom Darwin oppdaga lovene for utviklinga av den organiske naturen, oppdaga Marx utviklingsloven for historia til menneskene. Nemlig den enkle kjensgjerning, som til da hadde vært tilgrodd av ideologi, at menneskene først og fremst må spise, drikke, bo og kle seg, før de kan dyrke politikk, vitenskap, kunst, religion osv. Altså at produksjonen for å dekke de umiddelbare materielle tingene en trenger for å leve og dermed et folks eller en periodes økonomiske utviklingstrinn, til enhver tid danner grunnlaget som statsinstitusjonene, rettsoppfatninga, forestillingene om kunst, ja selv de religiøse forestillingene til menneskene har utvikla seg fra, og som de må forklares ut fra, og ikke omvendt, slik som det har skjedd til nå.»

Men hva ligger i at statsinstitusjonene — eller mer generelt: typen samfunn — må forstås og forklares utifra det økonomiske grunnlaget sitt, utviklinga av produksjonen? Et par små eksempler kan illustrere dette.

Eksempler på samsvar mellom økonomisk utviklingstrinn og samfunnsform

I førhistorisk tid, f.eks. det som kalles steinalderen, eksisterte det ikke klasser, ikke stat og ikke utbyttere og utbyttede. Grunnen til dette var ganske enkelt at produksjonsredskapene var så primitive og produksjonen så lite utvikla at det ikke ble skapt noe overskudd som gjorde inndeling i klasser mulig. For ikke å sulte ihjel eller falle som bytte for rovdyr, måtte menneskene arbeide sammen. Felles arbeide førte til felles eie av produksjonsmidlene.

Et annet eksempel kan vi få ved å se på slavesamfunnet. I stedet for de gamle steinredskapene var det kommet metallredskaper. Det gjorde det mulig for menneske-

Hvorfor gjorde mangelen på overskudd i produksjonen inndeling i klasser umulig?

ne å bli bofaste. Det oppstod jordbruk, husdyrhold og håndverk og en arbeidsdeling mellom disse. Slaveriet som allerede hadde vært i emning som husslaveri, ble nå lønnsomt. Produksjonen skapte et overskudd og privateiendommen oppstod. Store slaveeiere ble større ved å kjøpe nye slaver, som enten ble fanget gjennom krig eller ved at frie menn som kom i gjeld måtte selge seg sjøl eller barna som slaver. Herskerne sjøl kunne nøye seg med åndsarbeid og kulturen og vitenskapen gjorde voldsomme sprang framover. Alt dette ble mulig p.g.a. innføring av de ganske primitive metallredskapene.

Forholdet mellom produktivkrefter og produksjonsforhold

Til nå har eksemplene først og fremst prøvd å vise hvorfor det økonomiske utviklingstrinnet tilsier en gitt samfunnsform. Vi skal nå prøve å forklare årsakene til den historiske utviklinga. For å gjøre det må vi først innføre to begreper, produktivkrefter og produksjonsforhold.



Disse betyr:

PRODUKTIVKREFTENE beskriver menneskenes forhold til ting. Råvarene, produksjonsredskapene som verktøy og maskiner, menneskenes produksjonserfaring og arbeidsdyktighet. Disse faktorene utgjør tilsammen et samfunns produktivkrefter.

PRODUKSJONSFORHOLDA beskriver menneskenes forhold til hverandre i produksjonen. Det er nemlig slik at ingen produksjon foregår utafor samfunnet. All produksjon foregår innafor bestemte samfunnsmessige forbindelser for hvordan menneskene skal arbeide sammen, utveksle produktene sine osv. Det er menneskenes forhold til hverandre i produksjonen, dvs. produksjonsforholda, som forteller om det økonomiske systemet i et land er f.eks. føydalt, kapitalistisk eller sosialistisk.

Den historiske materialismen sier at produktivkreftene er den mest revolusjonære faktoren i samfunnet. De utvikler seg hele tida; står aldri stille. Menneskene lærer stadig hvordan de skal produsere bedre gjennom praksis. De oppdager nye redskaper, utvikler nye teknikker osv. Når vi ser på de store trekk i historia, så er det utviklinga av stadig nye produktivkrefter som presser fram endringer i produksjonsforholda, og dermed i hele samfunnet.

Når produktivkreftene spiller denne revolusjonære rollen som drivkraft i historia, kan vi si at det er fordi de ikke er konservative slik som samfunnet forøvrig. I produksjonsforholda inngår som nevnt forhold mellom mennesker, og menneskene er stort sett delt inn i klasser. Den herskende klassen i ethvert samfunn, dvs. den med rikdom og makt, vil alltid, utifra egeninteresse, ønske å opprettholde de rådende produksjonsforholda.

Sjøl om produksjonsforholda holder tilbake utviklinga, vil herskerklassen prøve å bevare tingenes tilstand. Ellers vil den jo miste sin makt og rikdom og sine privilegier. På denne måten skjerpes regelmessig motsigelsen mellom produktivkreftene som trenger på og produksjonsforholda som holder igjen. Denne motsigelsen kan bare løses ved at de klassene som står for de nye produksjonsforholda, styrter de gamle: en samfunnsform avløser en annen gjennom revolusjon.

Kan vi si at produksjonsforholda har en tendens til å oppføre seg konservativt, mens produktivkreftene spiller en revolusjonær rolle?

Herskerklassene vil prøve å bevare et system som er fordelaktig for dem.



Borgerskapet i begynnelsen av det 16. årh. Til venstre: Pengemannen, I midten: Kjøpmannen. Til høyre: Kremmeren. (Etter Holbein: «Bilder des Todes» (Billeder av døden).

Produksjon for umiddelbare behov vil si at det som blir produsert forbrukes direkte, og ikke skal selges videre på et marked.

Stendene var: adelen, geistligheten (kirkelederne), borgerskapet. Vanlige folk som sto lavere enn disse ble kalt «fjerdestanden».

Hvordan kapitalismen sprenge føydalismen

Kapitalismen sprenning av føydalismen er et utmerket eksempel på produktivkreftenes revolusjonære innsats.

Føydalsamfunnet hadde vokst fram etter at slavesamfunnet hadde brutt sammen ute av stand til å bringe produktivkreftene framover. En viktig årsak til dette var slavesamfunnets rovdrift på samfunnets viktigste produktivkraft, den menneskelige arbeidskrafta.

Føydalsamfunnet var et samfunn med produktivkrefter som egna seg for individuell (enkeltvis) småproduksjon. Bondens produksjonsmidler var enda primitive og tungdrevne etter vår målestokk. Dette samfunnet produserte stort sett bare for sine umiddelbare behov. En del av tida jobbet den livegne bonden for føydalherren han hørte til, for å dekke føydaladelens luksusforbruk. Resten av tida prøvde han å dyrke nok til at han og hans familie skulle klare seg.

Et stivbeint samfunn i veien for handelen

Dette samfunnet var stivbeint, oppdelt i stender, regulert av alle mulige slags forordninger som alle stammet fra gud. Men mens samfunnet sto i ro utvikla produktivkreftene seg. Vi fikk Spinning Jenny, dampkrafta og den in-

dustrielle revolusjonen. Byborgerskapet hadde eksistert før også uten å spille noen avgjørende rolle. Men nå hadde de fått et våpen av uant historisk styrke mellom hendene sine. Dette våpenet var de billige varene som de kunne øse utover markedet i hittil utenkelig omfang.

Føydalsamfunnet var bar beregna for handel som unn-taket, mens produksjon for umiddelbart forbruk var regelen. Stendene, reguleringene, skattene, den snyltende adelen — alt dette gamle sto nå i veien for utviklinga av handelen og med den produktivkraftene.

Under slagord som frihet, likhet og brorskap kunne borgerskapet lede massenes hat mot adelen inn i en revolusjon som brakte det sjøl til makta. For borgerskapet betydde imidlertid frihet, likhet og brorskap først og fremst fri handel, fritt verdensmarked og fri rett til å selge arbeidskrafta si til den som eier produksjonsmidler. På denne måte skapte borgerskapet nye produksjonsforhold — det kapitalistiske verdensmarkedet — som kunne slippe løs de enorme produktivkraftene som føydalsystemet holdt tilbake.

I «det kommunistiske manifest» sier Marx og Engels:
Borgerskapet har der det har kommet til makta, gjort slutt på alle føydale, patriarkiske, idylliske tilhøve. Det har ubarmhertig revet over alle de brokete føydalbånd som knyttet mennesket til dets «naturlige foresatte», og ikke latt noe annet bånd være tilbake mellom menneskene enn den nakne interesse, den følelsesløse «kontante betaling».

Slik skapte borgerskapet produksjonsforhold som svarte til produktivkraftens utvikling.

Klassekampen og menneskenes rolle i historia

Til nå har vi lagt hovedvekta på å vise hvordan utviklinga av økonomien tvinger fram endringer i samfunnet. Men det er ikke sånn at dette foregår automatisk. I samfunns-historia opptreer nemlig mennesker med bevisste viljer. Dette gjør at lovene for samfunnsutviklinga skiller seg noe fra lovene for naturen forøvrig. Det er heller ikke vanskelig å finne eksempler på at historia ikke er noen automatisk funksjon av produktivkraftene. F.eks. har sosialismen seira i et Kina som ligger langt tilbake for det kapitalistiske Norge i utvikling av produktivkraftene.



«Klassene kjemper innbyrdes, noen klasser seier, andre utslettes. Det er historiens gang, det har vært sivilisasjonens historie i årtusener.» (Mao Tsetung).

Mao har brukt dette bildet for å illustrere betydninga av de objektive vilkårene, og menneskets muligheter:

«Hærførere kan ikke vinne noen seier hvis de beveger seg utenfor de rammer som de objektive vilkår setter, derimot kan og må de energisk ta sikte på å vinne seier innenfor rammen av disse vilkårene. Den arena som en hærførers virksomhet utfolder seg på, må bygges på det som de objektive betingelser tillater, men på denne skueplassen kan han sette i scene en rekke fargerike, imponerende og storslagne stykker.»
(«Om den langvarige linjen»).

På den ene sida virker økonomien inn på menneskene og bestemmer vilkåra for deres samfunn og for klassenes kamp. På den andre sida virker klassekampen tilbake på økonomien. Det er nemlig klassekampen som på bestemt tidspunkt i historia fører til at et system blir avløst av et annet som frigjør utviklinga av produktivkreftene.

Det er klassekampen som skaper historia. Derfor sa Engels:

«Vi skaper sjøl vår historie, men for det første under meget bestemte forutsetninger og betingelser. Blant disse er de økonomiske til sjuende og sist avgjørende». (Brev til Bloch. Marx/Engels utvalgte skrifter. København 52. s. 489)

Den klassen som representerer de nye framskredne produktjonsforholda vil til sjuende og sist seire. Denne seieren kommer ikke lett. Den kommer som følge av langvarige kamper.

Menneskene skaper sjøl historia, men innafor de rammene som særlig utviklinga av økonomien setter.

«Etter at de nye produktivkreftene er modne, blir de eksisterende produksjonsforholda og deres bærere — de herskende klasser — den «uovervinnelige» hindringa, som kan fjernes bare gjennom de nye klassers bevisste handling, gjennom disse klassenes voldelige aksjoner, gjennom revolusjonen.» (Stalin. Den historiske og dialektiske materialismen.)

STUDIESPØRSMÅL:

1. Klargjør en del av begrepene som er brukt i framstillinga: produktivkrefter, produksjonsforhold, føydalisme etc.
2. I teksten til møtet blir det sagt at gamle produksjonsforhold til slutt vil bli erstatta av nye som samsvarer bedre med produktivkreftenes karakter. Er det riktig at dette må skje? Bruk eksempler fra tidligere samfunnsformer (f.eks. utviklinga fra føydalisme til kapitalisme).
3. Mao sier: "Folket og bare folket er den drivkraft som lager verdenshistorien." Videre sier han: "Det sosialistiske systemet vil en gang tre i stedet for det kapitalistiske systemet. Dette er en objektiv lov uavhengig av menneskenes vilje." Diskuter disse påstandene opp mot hverandre.

3. KAPITALISMEN

KAPITALISMENS ELENDIGHET

Kapitalismens likhet og brorskap, sult og hykleri

Kapitalismen har skapt ideen om menneskenes likeverd og like rett. Denne likheten viser seg *i praksis* i forholdet mellom Rockefeller og krøplingen som lever på gata i Calcutta. Mellom Bresjnev med ubegrensa trekkrettigheter i den sovjetiske sentralbanken og en stadig voksende stall av vestlige luksusbiler — og den vietnamesiske flyktningen, plyndra til skinnet, i det han klamra seg til en overfylt båt i Sør-Kinahavet.

Kapitalismen skapte ideen om likhet mellom raser, nasjoner og trossamfunn. I jakta på kolonier, arbeidskraft og utbytte har kapitalistene forsøkt å erobre alle land. Samtidig satte de i gang folkemord på nasjoner og folk med fremmed religion. Tysklands jøder hadde langt på vei smelta sammen med resten av samfunnet. Hitler tvang dem tilbake til ghettoene og prøvde seinere så godt han kunne å utrydde dem fysisk. England satte opp muslim mot hindu i India, greker mot tyrker på Kypros, protestant mot katolikk i Irland.

Borgerskapets oppdagelsesreisende og misjonærer kom tilbake fra Asia, Afrika og Amerika med hårreisende beretninger om de primitive innbyggernes barbariske og grusomme skikker.

Den hvite mann tok på seg «byrden» med å lære disse tilbakestående folkeslag frihet, menneskeverd og sivilisasjon. Han befri dem fra både personlig frihet og nasjonal sjølstendighet, og glemte heller ikke å befri dem fra store mengder gods og gull. Engelskmennene lærte nord-amerikas indianere sanne siviliserte skikker som å

skalpere fiendene sine. Belgierne i Congo betalte penger for ørene til døde negre. I dag selger et firma i USA tomeskruer til de primitive latin-amerikanerne, mens høyt utdanna cubanere og øst-tyskere lærer det etiopiske politiet å torturere. Sovjet lærer de middelalderske afghanerne folkedemokratiets velsignelser.

Kapitalismens verdensmarked og verdenskrig

Kapitalismen har brutt isolasjonen mellom verdensdelene og skapt et verdensmarked der alle land og folk på jorda handler med hverandre. Verdenshandelen har etterhvert også ført til at alle folk på jorda veit om hverandre og påvirker hverandre. Kapitalismen har pekt på at alle folk på kloden har felles problemer som må løses i felleskap. Den har skapt drømmen om *en* menneskehet i *en* forent verden. Den konkrete forma det har fått er FN. Det praktiske innholdet det har fått er kampen om verdenshegemoni. Det eneste kapitalismen har klart å forene verden om i praksis er — verdenskrig.



Kapitalismen på vei utfor stupet.

Utbytting vil si at herskerne kan tilrane seg fruktene av andres arbeid.

Hva er produktivkrefter?

Finn eksempler på at kapitalismen er dødssjuk!

Kapitalismen driver seg sjøl utfor stupet

Kapitalismen er det høyest utvikla av alle de menneskesamfunn der en overklasse utbytter en underklasse. Det representerer topp-punktet i menneskelig skaperkraft, også når det gjelder hykleri og avskyelige forbrytelser. Ingen tidligere samfunnsform har drevet det så langt, når det gjelder å komme med svulstige erklæringer om herskernes prektige hensikter og samtidig praktisere så skrekkelig terror. Og her er det de sterkeste, rikeste, mest utvikla og siviliserte landa som har gått i spissen.

Kapitalismen er følgelig den vidunderligste og forferdeligste av alle samfunn der menneske utbytter menneske. Vidunderligst fordi den har skapt større frigjøring av produktivkrefter og menneskenes tenkning enn noen tidligere samfunnsform, og dermed også større muligheter for at menneskene skal kunne skape seg en verden som er god for seg sjøl. Forferdeligst fordi disse kreftene blir brukt til å utbytte, undertrykke og ødelegge mennesker i en målestokk som aldri før i historia.

I over 50 år har kapitalismen vært døende

Det betyr ikke at den ikke lever. Den lever og har fortsatt sin skaperkraft. Men samtidig er den dømt og dødssjuk. Sjukdommen viser seg blant annet i at hver ny seier kapitalismen vinner samtidig blir en ny og farligere trussel for den, et nytt og verre nederlag.

Kapitalismen har skapt en rikdom på forbruksprodukter som aldri før er kjent i historia. Under kapitalismen tar denne rikdommen form av varer. Dermed fører nettopp rikdommen til at varemarkedene blir overfylt, produksjonen stopper, kapitalismen kastes ut i voldsomme overproduksjonskriser og rikdommen forvandles til fattigdom.

Og hva så?

Det er ikke så veldig vanskelig å kritisere kapitalismen. Verden anno 1981 er kapitalistisk, og du trenger ikke være kommunist for å se at den drives av voldsomme motsigelser som gjør framtida heller utrygg.

Men kommunistenes påstand om at kapitalismen driver seg sjøl mot stupet, og at det som kommer etterpå må være sosialismen og det klasseløse kommunistiske samfunnet — se det er en konklusjon som langt færre trekker. Noen håper at kapitalismen skal kunne bli frisk igjen, hvis bare deres medisin blir brukt. Svært mange ser dystert på framtida og frykter at dagens gale verden er nest siste stopp før helvete — enten det nå måtte bli i form av atomkrig, den totale miljøkatastrofen eller en variant av despotiet, det gjennomført destruktive framtidssamfunnet som en rekke forfattere skriver om.

I disse høyrebølgetider ropes det ut at marxismen var en illusjon og sosialismen en skinnløsning. Akkurat det er det liten grunn til å bekymre seg over. Det som er litt verre er at mange som er enige med m-l-bevegelsen i kritikken av kapitalismen, likevel ikke har noen tro på den sosialistiske revolusjonen og kommunismen som alternativ. Det viktigste tilbudet vi har for å rette på dette er å sette oss inn i den marxistiske teorien.

Kunnskap om marxismen er et av de viktigste svara vi kan gi på spørsmålet;
— *hvordan skal vi få slutt på den menneskefiendtlige kapitalismen?*

Et kommunistisk samfunn er et samfunn uten klasser, der det ikke fins mennesker som utbytter andre mennesker.



Kommunarder henrettes, tresnitt fra kommunens dager.



KAPITALISMENS ØKONOMI

Som vi har sett er det forholdsvis enkelt å vise at kapitalismen er et urettferdig og meningsløst system. Men for å knuse dette systemet og opprette nytt og mer fornuftig samfunnssystem må vi vite hvordan kapitalismen fungerer.

SAMFUNNSMESSIG PRODUKSJON

I alle samfunn før kapitalismen foregikk produksjonen stort sett for umiddelbart forbruk. Bonden eide sjøl redskapene sine. Føydalherren eide markene sine. Bonde spiste sjøl det han klarte å dyrke på jordlappen sin, og føydaladelen forbrukte stort sett det som ble brukt på godsene deres. På denne måten kan vi si at den samfunnsmessige karakteren til produksjonen var lite utvikla og at privat eie av produksjonsmidlene var naturlig.

Den industrielle revolusjonen sprengte dette. Nå ble hovedregelen å lage produkter som ble solgt på markedet som varer. Produksjonen ble mer og mer samfunnsmessig og mer og mer spesialisert. Hver fabrikk må kjøpe råvarer fra andre og kanskje selge sine produkter til videreforedling.



PRIVAT TILEGNELSE

For å vokse fram måtte den samfunnsmessige produksjonen sprengte de føydale lenkene. Den vokste fram på det frie kapitalistiske markedet. Men tilegnelsen av produktene fortsatte på den gamle måten. I kraft av at de eide produksjonsmidlene,

hadde kapitalistene også eiendomsretten til produktene. Friedrich Engels forklarte dette slik:

"Produksjonen er blitt en samfunnsmessig handling og tilegnelsen forblir private handlinger utført av enkelte: Privatkapitalisten tilegner seg det samfunnsmessige produkt. Dette er den grunnleggende motsigelsen som er opphavet til alle de motsetninger nåtidens samfunn beveger seg i og som storindustrien viser."

(Sosialismen fra utopi til vitenskap)

Vi ser altså at alle produsentene i samfunnet er avhengig av hverandre for å produsere og selge produktene sine. Den samfunnsmessige karakteren av produksjonen fortsetter å utvikle seg under kapitalismen. I dag ser vi det bl.a. med utviklinga av datateknologien. Men samtidig forblir tilegnelsen privat. Dette er den grunnleggende motsigelsen under kapitalismen.

VARESAMFUNN

For å forstå et samfunn må vi se på økonomien. Under kapitalismen framstilles ikke produktene for umiddelbart forbruk av produsentene selv, men som varer til salg på et marked. Det er derfor naturlig å starte undersøkelsen av kapitalismen med å se på varen. Det kan kanskje virke merkelig. Men kapitalismen bygger på vareproduksjon og varebytte. Det fantes varer og varebytte også i tidligere samfunn, men hovedregelen var produksjon for umiddelbart forbruk. Under kapitalismen produseres det derimot for et ukjent marked. Vareproduksjon er blitt den grunnleggende formen for produksjon. Tenk etter sjølv hvor mye av det som produseres som er laget med tanke på salg. Varen er på sett og vis mursteinen i det byggverket vi kaller kapitalismen.



VAREN



En vare er et hvilket som helst produkt framstilt for bytte (salg) på et marked. Betyr det at en hvilken som helst gjenstand som produseres med tanke på salg er en vare? Egentlig kunne vi sagt ja på det spørsmålet. Men skal vi være nøye så er det ikke helt sånn. For det første må vedkommende produkt ha nytte for den som skal kjøpe det. Det må kunne brukes til noe. Det må ha en bruksverdi. I tillegg må det ha en verdi, noe som sier oss hvor mye det er verdt i forhold til andre varer. Dette lyder kanskje innlysende. Men det som ikke er fullt så innlysende er hva som gir varene deres verdi. Er bruksverdien og verdien det samme? nei, det kan de ikke være. Bruksverdien er avhengig av brukeren, og derfor forskjellig fra person til person. Men verdien er den samme uansett hvem som kjøper varen. Altså må varens verdi representere noe som er felles ved alle varer. Og det eneste felles for alle varer er jo at de er resultat av menneskelig arbeid. (Tenk på luft f.eks. Lufta er helt livsnødvendig for menneskene. Den har enorm bruksverdi. Men den har ingen verdi. Det er fordi produksjonen av luft ikke er avhengig av menneskelig arbeid.) En vares verdi representerer altså den mengden menneskelig arbeid som er nedlagt i varen. Hvis en vare krever mye menneskelig arbeid, får den høy verdi. (F.eks. en bil.) Krever den lite arbeid får den lav verdi (F.eks. en blyant.) Ikke sånn å forstå at det er mengden arbeid hver enkelt produsent(arbeider) nedlegger. Nei, det er den mengden som trengs som et gjennomsnitt på markedet og i samfunnet. Bruker en arbeider eller en bedrift mindre tid enn dette gjennomsnittet tjener en på det i forhold til en bedrift som bruker lengre tid. I dette ligger konkurransen. Den som kan skape varene på kortest mulig tid vil bli rikere, mens den som henger etter i produksjonen vil tape og til slutt drives i ruin.

DEN KAPITALISTISKE UTBYTTINGA

Vi har sett at de tidligere samfunna var klasse-samfunn. Samfunn der en liten overklasse levde på de undertryktes arbeid. Enten slaveier/slave eller føydalherre/føydalbonde. Denne utbyttinga var ganske åpenlys og ble stort sett ikke forsøkt skjult. Den ble i stedet forklart med guds vilje eller annet sprøyt. Kapitalismen er også et klassesamfunn hvor en overklasse lever av å tilrane seg andres arbeid. Men mens det under de tidligere samfunnssystemene var en åpenlys utbytting, foregår den nå skjult. Kapitalismen er et samfunnssystem der befolkningen er spaltet i to hovedklasser, en herskende klasse som eier og disponerer produksjonsmidlene (borger-skapet), og på grunnlag av dette kan innkassere profitt, og en klasse av eiendomsløse lønnsarbeidere (arbeiderklassen). Kapitalistene utbytter arbeiderne, men hvordan?

ARBEIDSKRAFTA SOM VARE

Slavene var fullstendig ufrie. De var slaveeier-nes eiendom. Han kunne gjøre som han ville med dem. Føydalbonden var noe friere, men til syvende og sist var de bundet til det godset de var født på. Med andre ord - de utbyttede var ufrie. Med kapitalismen endres dette. Arbeideren er tilsynelatende fri til å ta jobb hvor han vil - hvis han får. Ja, hvis han vil kan han velge å la være å jobbe. Da tjener han riktignok ingen penger, og vil sulte i hjel, men i prinsippet står det han fritt. Men som vi veit har ikke arbeidsfolk noe valg. Skal de overleve må de arbeide. De må selge arbeids-evnen sin til den som kan og vil betale for den. Han må selge arbeidskrafta si til kapitalisten. Med andre ord - arbeidskrafta har også blitt en vare. Men hvordan fastsettes verdien på denne varen? Jo, på samme måte som for de andre. Utfra hvor mye arbeidstid det trengs for å produsere den. Det vil



Friedrich Engels: 1820—
1895.



Karl Marx: 1818—1883.

si det som trengs for at arbeideren og familien hans får det de trenger til livets opphold, samt det som trengs for å gi arbeiderne det minimum av kunnskaper som er nødvendig for at de skal utføre vanskeligere arbeid. Det sier seg sjøl at denne verdien vil variere fra land til land avhengig av klima, geografi, tradisjon, klassekamp etc. Men hvis arbeiderne blir betalt for hva de virkelig er verdt (i forhold til markedet) som arbeidskraft, hvordan kan de da være utbytta? Hvor får kapitalisten profitten fra?

UTBYTTING GJENNOM PRODUKSJONEN

Hele poenget er at arbeiderne jobber lenger enn det som tilsvarer verdien av arbeidskrafta deres. Dette høres sikkert vanskelig ut, men la oss ta et eksempel. F.eks. en produksjonsarbeider på Freia. La oss forutsette at verdien av arbeidskrafta til denne arbeideren er lik fire timer arbeid. Det betyr at når arbeideren har jobba i fire timer kan hun gå hjem. Kapitalisten som eier Freia har fått like mye igjen som det han la ut da han kjøpte arbeidskrafta hennes. Men vi vet at det ikke er sånn. Istedet må arbeideren jobbe åtte timer. Dvs. dobbelt så lenge som hun "behøvde". Altså produserer hun verdier tilsvarende åtte timers arbeid, eller dobbelt så mye som kapitalisten la ut for arbeidskrafta hennes. De fire timene hun arbeider ekstra får hun ikke betalt for. Det er kapitalistens eieendom. Og sånn foregår utbyttinga under kapitalismen. Arbeiderne må jobbe lenger enn den tiden som tilsvarer deres egen arbeidskraft. Og det er dette "merarbeidet" som gir kapitalisten profitten. Ikke lenger åpent som under slavesamfunn og føydalisme. Men skjult gjennom produksjonen under fraser som likhet og frihet.

KLASSENE I NORGE

Hva er klasser? Lenin forklarer: «Klasser er det som gjør det mulig for en del av samfunnet å tilegne seg arbeidet til en annen del. Når en del av samfunnet tilegner seg all jord, har vi en godseierklasse og en bondekasse. Når en del av samfunnet eier fabrikkene og verkstedene, aksjene og kapitalen, mens en annen del arbeider på disse fabrikkene, da har vi en kapitalistklasse og en proletarklasse.»

Marx og Engels slo fast at når samfunna er sånn at en klasse eier, og har makta over, de viktigste produksjonsmidla, da blir samfunnshistoria prega av klassekamp.

I «Det kommunistiske partis manifest», skreiv Marx og Engels: «Historia om alle samfunn som har bestått til nå (etter at de primitive fellesskapene gikk under, legger Engels til i ei fotnote) er historia om klassekamper.

Fri mann og slave, patrisier og plebeier, baron og livegen, laugsborger og svenn; kort sagt undertrykker og undertrykt har stått i stadig motsetning til hverandre, ført en uavbrutt, snart skjult, snart åpen kamp, en kamp som hver gang endte med en revolusjonær omdanning av hele samfunnet eller med felles undergang for de kjempende klassene.» (s. 22)

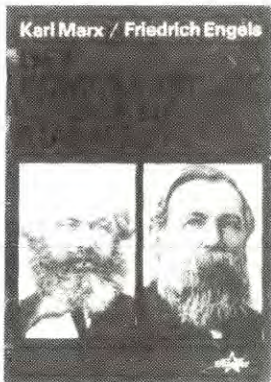
KLASSENE I NORGE

Norge er et *kapitalistisk klassesamfunn*. De to viktigste klassene er kapitalistklassen og arbeiderklassen.

Gruvene, fabrikkene, bankene, de store handelsforetakene, rederiene og andre store bedrifter i transport, blir eid og styrt av kapitalistklassen. Monopolkapitalistene er den mektigste gruppa blant dem. Det er de som eier og styrer de virkelige storbedriftene, som Borregaard, Elkem-Spigerverket, Norcem, de største bankene som Den norske Creditbank, Kreditkassen, Bergen Bank og de store rederiene.



Lenin: 1870—1924.



Marx-Engels: Det kommunistiske partis manifest, kr. 8, hefte utgitt av Forlaget Oktober.



Skipsreder Tom Wilhelmsen som døde i mai 1978 var en typisk representant for de norske monopolkapitalistene.

En del av storbedriftene er eid av utenlandske kapitalister. Staten eier mange storbedrifter. Derfor tilhører også toppene i statsapparatet monopolkapitalistene. Landsorganisasjonen i Norge (LO) eier flere storbedrifter, som Landsbanken og Samvirke (forsikring). Det samme gjør bondeorganisasjonene, som eier bedrifter som Norske Skogindustrier og Felleskjøpet. De som står i spissen for slike bedrifter, har enorme lønninger og er utbyttere og monopolkapitalister på samme vis som privatkapitalistene.

Monopolkapitalistene i Norge er ei lita, men uhyre mektig gruppe, men borgerskapet i Norge teller mange flere enn monopolkapitalistene. Alle de mindre bedriftseierne, disponentene, direktører, salgssjefer, soussjefer osv. tilhører kapitalistklassen. Hele toppsjiktet i staten, fylkene, kommunene, militærvesenet osv. tilhører borgerskapet. Ofte eier ikke slike folk produksjonsmidler sjøl, men de har høyt lønna og viktige stillinger i det kapitalistiske samfunnet, og er derfor knytta til kapitalistene på alle slags vis.

Borgerskapet er likevel et lite mindretall av befolkninga i Norge.

ARBEIDERKLASSEN

Den største klassen i Norge er arbeiderklassen. Godt over halvparten av befolkninga tilhører den. Den viktigste delen er arbeiderne i gruver, industri, bygg og anlegg. Av dem er det ca. 500 000, dvs. omkring en tredel av hele yrkesbefolkninga i Norge. Dette er kjerna i arbeiderklassen.

Andre viktige grupper i arbeiderklassen er arbeiderne i transport og i jordbruk og skogbruk.

Dessuten tilhører svært mange lavere funksjonærer arbeiderklassen, f.eks. de som jobber i handelen, lavere stillinger på kontorer, i helsevesenet og i de såkalte service-yrkene.

Det som kjennetegner arbeiderklassen, er at de ikke eier produksjonsmidler sjøl, at de har lavere og underordna stillinger og som oftest er dårlig lønna.

SMÅBORGERSKAPET

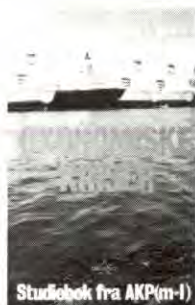
I tillegg til de to hovedklassene er det en tredje klasse som står i en slags mellomstilling: småborgerskapet. Småborgerne skiller seg fra arbeiderne ved at de kan eie noen produksjonsmidler sjøl, samtidig som de ikke er kapitalister. De får ikke i hovedsak inntekt ved utbytting. I en slik stilling står de fleste av bøndene, mange fiskere, mange mindre kjøpmenn osv. Til småborgerskapet regner vi også folk som er ansatte, men som har en litt mer privilegert, friere og sjølstendig stilling enn arbeiderne.

Lærere, lektorer, sosionomer, journalister og mange andre åndsarbeidere tilhører småborgerskapet.

Småborgerskapet er mindre enn arbeiderklassen, men mye større enn borgerskapet. De fleste av dem blir også undertrykt av kapitalistklassen, og vil bli allierte til arbeiderklassen mot den herskende klassen.

KONKURRANSEKAMPEN

Vi har nå sett hvordan kapitalistene gjennom utbytting av arbeiderne beriker seg. Men for å overleve i konkurransen på markedet må han hele tiden øke profitten. Kapitalisme betyr at produksjonen er styrt utfra ønsket om maksimal profitt i hver enkelt bedrift, uansett om denne bedriften er privateid eller statseid. Disse bedriftene produserer for et marked, og konkurrerer med andre bedrifter for å få høyest mulig profitt. Av dette følger det at vi får en knivskarp og umenneskelig konkurranse om råvarer, markedsandeler og arbeidskraft. I denne konkurransen er det noen som vinner og noen som taper og blir slått konkurs. Som vi tidligere har sett blir produksjonen mer og mer samfunnsmessig, mens det er profitten til hvert enkelt konsern som teller. Planlegginga av produksjonen skjer fortsatt utfra profittbehovet til hver enkelt kapitalist. Målet for produksjonen blir ikke samfunnets behov.



«Økonomiske kriser», om hvordan de økonomiske krisene kommer av uøselige motsigelser i kapitalismen. Forlaget Oktober, pris kr. 42,—

KRISENE

Motsigelsen mellom den samfunnsmessige produksjonen og den private tilegninga av samfunnsrikdommene er årsaken til at bygningsarbeidere kan gå arbeidsløse samtidig som det er mangel på boliger. Denne motsigelsen i det kapitalistiske systemet er årsaken til at tusenvis dør av sult hver dag, samtidig som det produseres nok mat til alle i verden. Samtidig fører denne motsigelsen til at det med jevne mellomrom oppstår krise i økonomien. For i og med at alle kapitalistene bare er opptatt av sin egen profitt, samtidig som de gjensidig er avhengig av hverandre skal det utrolig lite til for at produksjonen stopper opp. Ta f.eks. en byggherre. Det hjelper lite at det er boligmangel hvis han ikke får tak i råvarer (sement etc.). Og det er lite hjelp i å bygge hus som ingen har råd til å kjøpe. Vi ser altså at hvert lille ledd som er nødvendig for at produksjonen skal fungere, samtidig er en mulig årsak til at produksjonen bryter sammen.

OVERPRODUKSJONSKRISER

De kapitalistiske krisene er overproduksjonskriser. Krisene kommer til uttrykk i at varene ikke finner avsetning, at det blir produsert mer av dem enn folket kan kjøpe. På hver enkelt bedrift er arbeidernes arbeid organisert og underordnet bedriftsledelsen. Men i samfunnet som helhet hersker det som følge av privateie av produksjonsmidlene et anarki i produksjonen som utelukker enhver planmessig utvikling av økonomien. I jaget etter den høyeste profitt utvider kapitalistene produksjonen, forbedrer teknikken, innfører nye maskiner og kaster veldige varemasser ut på markedet. Kapitalismen er derfor preget av en tendens til å utvikle produksjonen, til en veldig økning av produksjonskapasiteten. Men i jakten etter profitt forsøker hver enkelt kapitalist også å holde arbeidernes reallønn nede. Derfor utvider ikke markedet seg i samme takt, som utvid-



Lærebok i politisk økonomi.
Utgitt av Forlaget Oktober.
Pris kr. 39,50.

elsen av produksjonen. Hvem skal kjøpe alle disse varene som blir produsert?

"I krisene kommer motsigelsen mellom samfunnsmessig produksjon og kapitalistisk tilegnelse til voldsomt utbrudd... Under enhver krise kvelles samfunnet under vekten av sine egne produktivkrefter og produkter, som det er ute av stand til å anvende, og samfunnet står hjelpeløst overfor den absurde motsigelse at produsentene intet har å forbruke fordi de mangler forbrukere."

(Engels: Utopi til vitenskap)

Med jevne mellomrom hjemsøkes kapitalismen av slike overproduksjonskriser. (Nå er det ikke sånn at det er virkelig overproduksjon. Det produseres ikke mer enn det samfunnet har behov for, men mer enn det som kan avsettes på markedet)

PROFITTE SYNKER

På kort sikt fører altså motsigelsen mellom den samfunnsmessige produksjonen og den private tilegnelsen til overproduksjonskriser. Men på lang sikt fører den til langt alvorligere problemer for kapitalistene. En krise som ingen "kriseløser" kan finne noen permanent løsning på. Profitten synker. La oss se hvordan.

Fordi kapitalistene er avhengige av å få avsatt varene sine på det samme markedet tvinges de til å konkurrere. Den som kan produsere en vare med minst arbeid tjener mest på salget og konkurrerer ut de andre. Mottoet er: Vinn eller forsvinn! De små blir utkonkurrert, og de store blir stadig større. Derfor tvinges kapitalistene hele tiden til å utvikle nye maskiner og ny teknologi. Og ser vi utviklinga av kapitalismen i dag ser vi at det skjer hele tiden. (Se f.eks. innføring av datateknologi) Utviklinga går stadig i retning av færre og færre arbeidere som styrer flere og flere maskiner. Det skapes flere produkter (varer) pr. arbeidet time



I «Lønn, pris og profit» legg Marx fram dei økonomiske teoriane sine i ei konsentrert form. Forlaget Oktober



enn tidligere. Men dermed synker jo også verdien av varene. For verdien er jo lii l den mengden menn-
 eskelig arbeid som er nedlagt i varene. Så sjøl om
 en enkelt kapitalist på kort sikt tjener på å ut-
 vikle produksjonen og dermed produktiviteten (an-
 tall produserte varer pr. tidsenhet) så fører det
 på lang sikt til at verdien av vedkommende vare
 synker. Vi ser altså at kapitalistene for hvert
 forsøk de gjør på å berike seg sjøl, strammer løkka
 om halsen på klassen som helhet. For når antallet
 arbeidere synker i forhold til maskinene forsvinner
gradvis kilden til merverdi/profitt. Vi så jo hvor-
 dan merverdien oppstod gjennom utbyttinga av mer-
 arbeidet til arbeiderne i produksjonen. Og dette
 er et uløselig problem for kapitalistene. Sjøl om
 det på kort sikt kan motvirkes/dempes vil profitten
 som historisk tendens synke. Vi ser altså at hele
 grunnlaget for kapitalismens eksistens, utbytting
 av arbeiderklassens merarbeid, er i ferd med å for-
 svinne. På lengre sikt vil denne utviklinga rive
 grunnen vekk under den kapitalistiske produksjons-
 måten. En av årsakene til den langvarige krisa kap-
 italismen nå er inne i skyldes denne utviklinga.
 Men en grundigere og mer helhetlig undersøkelse av
 kapitalismens krise gjenstår det å utforske.

KAPITALENS KONSENTRASJON OG SENTRALISERING

Konkurranssekampen og krisene under kapitalismen
 fører til at kapitalen konsentreres og sentral-
 iseres. De større kapitalistene utkonkurrerer
 de små, mange mindre kapitalister går til grunne,
 og deres kapital overføres til "seierherren".
 I Kapitalen antydte Marx at konkurransen hadde
 en tendens til å gå over til monopol. I dag ser
 vi denne utviklinga helt tydelig. Det er en alt-
 omfattende tendens under kapitalismen til å samle
 alle enkeltkapitaler i en bransje (Som f.eks.
 De-No-Fa - Lilleborg innenfor såpeproduksjon) og
 utviklinga går i retning av en sammensmeltning av

alle kapitaler til en eneste felleskapitalist.

"I alle tilfelle, med eller uten truster, må til sjuende og sist det kapitalistiske samfunnets ofisielle representant, staten overta ledelsen av produksjonen."

(Engels: Sosialismen, fra utopi til vitenskap)

Det er i første rekke de omfattende krisene under kapitalismen som gjør at denne utviklinga skyter fart. Kapitalistene blir tvunget til å ta hensyn til produksjonens samfunnsmessige karakter. Men den moderne staten fortsetter å være en kapitalistisk stat. Jo flere produktivkrefter den overtar, desto flere statsborgere utsuger den. Løsningen kan bare ligge i at de moderne produktivkreftenes samfunnsmessige natur faktisk blir anerkjent ved at samfunnet åpent tar produktivkreftene i sin besittelse. Og det kan bare skje ved at arbeiderklassen tar makten i staten gjennom en sosialistisk revolusjon.

STATSMONOPOLKAPITALISME

Som en følge av kapitalens konsentrasjon og sentralisering samles kjempemessige rikdommer på stadig færre hender. Denne utviklinga førte fram til de kapitalistiske monopolene og videre fram til statsmonopolkapitalismen. I Norge i dag er staten den største kapitalisten. I verdensmåle-



Krise betyr arbeidsløshet i 1978 såvel som i 30-åra.

Foto: Arbeiderbevegelsens arkiv



Statsmonopolkapitalismen

Av de 20 største arbeidsplassene i Norge, eies 8 av staten:

	Antall ansatte
Televerket	19 889
Postverket	18 727
Norges Statsbaner	18 447
Norsk Hydro	11 240
Årdal og Sunndal Verk	7 247
Norsk Jernverk	4 444
Kongsberg Våpenfabrikk	4 021
Raufoss Ammunisjonsfabrikk	2 532

Kilde: «Kapital» nr. 14/78

Andre store statseide bedrifter:

Statens kornforretning

Statoil

Norsk Olje

A/S Sydvaranger

Vinmonopolet

Horten Verft

Norsk Koksverk

stokk fører denne utviklinga til en uhørt skjerping av motsetningen mellom statene. Overalt på kloden støter de kapitalistiske stormaktenes interesser sammen. Dette skal vi gå nærmere inn på i neste møte om imperialismen.

Under monopolkapitalismen oppstår det også en vending vekk fra demokratiet. Til den frie konkurransen svarer det borgerlige demokrati, til monopolene svarer den politiske reaksjon. Lenin skriver:

"Når monopolene først har oppstått og slukt milliarder, vil de med absolutt uunngåelighet gjennomtrengte alle sider av det samfunnsmessige liv, uavhengig av den politiske oppbygging eller andre detaljer."

Det skarpeste uttrykket får dette under det fascistiske diktaturet. Politisk sett representerer fascismen den ytterste konsekvensen av statsmonopolkapitalismen. I hvilken form borgerskapet kan opprette fascismen vil variere. Borgerskapet vil kunne ty til fascisme i tider med omfattende krise i kapitalismen og en voksende revolusjonær bevegelse.

Derfor er det en viktig oppgave for arbeiderklassen og den revolusjonære bevegelsen å bekjempe en utvikling mot korporativisme og fascisme.

KAPITALISMEN ER DØDSDØMT

I vel 150 år har marxister hevdet at kapitalismen graver sin egen grav. Kapitalistenes profittjag fører til arbeidsløshet og sultkatastrofer. På den ene siden har vi profittjaget og konkurransen om marked, råvarer og billigst mulig arbeidskraft. På den andre siden blir massenes kjøpekraft forsøkt holdt nede; folkets behov blir ikke oppfylt hverken materielt, sosialt eller kulturelt.

Eller som Engels skriver i "Sosialismen fra utopi til vitenskap":

"Akkumulasjon (oppsamling) av rikdom ved den ene polen er altså samtidig akkumulasjon av nød, slit, trelldom, uvitenhet, brutalisering og moralsk forfall ved motpolen.."



Kapitalismen utvikler seg hele tiden. Nye og flere produkt blir utviklet, produksjonen blir mer og mer effektiv, arbeidsoppgavene blir mer og mer spesialisert, varemengden fra de ulike bedriftene blir større og større og når ut til flere og flere. Verdenshandelen øker, spesialisering mellom ulike bedrifter og sektorer øker, de ulike konsernene og landene blir mer og mer avhengig av hverandre. Hele den kapitalistiske verden er knyttet sammen med tusenvis av tråder. Alt dette gjør at vi sier at produksjonen har en samfunnsmessig karakter; at den blir stadig mer samfunnsmessig.

På den andre siden er eiendomsretten til produksjonsmidlene fremdeles privat. Det er profitten som teller, konkurransen rår.

Disse to sidene i motsigelsen, det private og sam -

funnsmessige blir stadig mer uforenlige. Denne motsigelsen virker som en naturkraft: blindt og voldsomt. Den fører til overproduksjon av varer i en del av verden, den fører til at mennesker som kunne ha vært med på å skape et bedre samfunn går arbeidsløse, den fører til økologiske katastrofer og krig. Før eller siden vil dette systemet bryte sammen. Ikke av seg selv, men som et resultat av menneskenes handlinger-

"Men borgerskapet har ikke bare smidd de våpen som bringer det sjøl døden, det har også frambrakt de menn som skal nytte disse våpnene - de mo derne arbeiderne, proletarene."

(Marx/Engels: "Det kommunistiske partis manifest")

STUDIESPØRSMÅL:

1. Bruk god tid på å forklare begrepene samfunnsmessig produksjon og privat tilegnelse. Klargjør også hva vare og verdi er.
2. Diskuter og finn frem til hvordan arbeiderklassen blir utbytta under kapitalismen.
3. Hvorfor spiller staten en viktigere rolle i økonomien i dag. Forklar hva som har drevet fram en slik utvikling.
4. Tror dere kapitalismen vil overleve? Kan Norge styre unna?

4. IMPERIALISMEN

I slutten av forrige møte viste vi at konkurranskekampen og jakten etter profitt fører til at kapitalen sentraliseres og konsentreres på færre og færre hender. Og imperialismen er ikke noe annet enn kapitalisme. Imperialisme er rett og slett kapitalismens monopolistiske stadium.

LYTT TIL NEHRU!

Jawaharlai Nehru, tidligere statsminister i India skriver i sin historiebok:

"Den nasjonale rivalisering var et uunngåelig resultat av den kapitalistiske industris vekst. Vi har sett hvordan et stadig voksende behov for markeder og råvarer løsnet et kappløp mellom stormaktene rundt verden etter kolonier. De styrtet løs på Asia og Afrika og la beslag på så mye land de greide for å utbytte det. Etter at de hadde dekket hele verden, hadde de ikke lenger muligheter for å spre seg videre, og da begynte de imperialistiske maktene å se misunnelig på hverandres besittelser. Det var mange sammenstøt mellom supermaktene i Asia, Afrika og i Europa. Lidenskapene flammert opp, og krigen så ut til å være like om hjørnet."

Nehrus beskrivelse av imperialismen rundt århundreskiftet, passer godt på imperialismen i dag. Fortsatt blir flertallet av nasjonene i verden undertrykt av en handfull stormakter. Fortsatt skor noen få utbytternasjonene seg på fattigdommen

til flertallet. Fortsatt pågår det en kamp mellom de imperialistiske stormaktene om makta i verden. Fortsatt hører kolonikriger til dagens orden og igjen er det fare for en ny storkrig.

På overgangen mellom det 19. og 20.århundre ble det klart at det hadde foregått et skifte i internasjonal økonomi og politikk og i de store kapitalistiske statenes indre utvikling. Ved hjelp av den marxistiske metode viste Lenin at den opprinnelige frikonkurranseskapitalismen hadde forandret karakter og at kapitalismen hadde gått inn i sitt monopolistiske stadium. Denne nye epoken kalles imperialismen. Ordet imperialism står i tilknytning til det latinske ordet imperium i betydningen verdensherredømme, og peker på de stadig sterkere bestrebelsene mot herredømme over hele kloden. Kapitalen hadde vokst utover sine landegrenser, akkurat som borgerskapet tidligere vokste utover de grensene føydalvesenet satte.

MONOPOLER

Konsentrasjon av produksjonen og kapitalen hadde nådd et så høyt nivå at de hadde skapt monopoler som spilte en avgjørende rolle i det økonomiske liv. Fra århundreskiftet ble denne utviklinga så utpreget at den umiddelbart kunne trekkes ut av statistisk materiale. Når denne utviklinga i hvert land har nådd et visst punkt, inntreer en endring i selve grunnlaget for den kapitalistiske virksomheten. Monopolene i det enkelte land søker etter hvert ut på verdensmarkedet og det dannes internasjonale monopoler. Monopoldannelsen er imperialismens egentlige innhold. Derfor bruker Lenin betegnelsen imperialism i samme betydning som monopolkapitalismen i dens bredeste økonomiske og samfunnsmessige betydning: "Imperialismen er kapitalismens monopolistiske stadium."

FINANSKAPITAL OG KAPITALEKSPORT

Lenin viste også at en tilsvarende sentralisering som den som gjør seg gjeldende i produksjonen gjør seg gjeldende i bankvesenet. Alle bankforretninger har en tendens til å samle seg i enkelte store finanssentra. Denne kapitalen smelter etterhvert sammen med industrikapitalen.

"Finanskapitalen er de monopolistiske storbankers kapital, som glir sammen med de monopolistiske industrisammenslutningers kapital."

(Lenin: Imperialismen)

Etterhvert samles den dominerende ledelsen av fin-



anskapitalen i et lite lag, det egentlige finans-oligarki (oligarki betyr fåmannsvelde), som er sine lands virkelige herrer. Dette fåmannsveldet er monopolborgerskapet. Etterhvert som staten blir en viktigere felleskapitalist smelter også forvalterne av statskapitalen sammen med monopolborgerskapet. (Til tross for at det fremdeles finnes motsetninger dem i mellom.)

Lenin viste videre at kapitaleksport til forskjell fra vareeksport antar et øket omfang og får en sentral betydning for verdenskapitalismen. I den før-imperialistiske tidsalder benyttes storparten av kapitalen innenlands. Kilden til utbytting finnes innenfor landets grenser. Merverdien må riktignok ofte realiseres i utlandet, men da i form av vareeksport. Fra århundreskiftet inntreer en endring i dette forholdet. Stadig større deler av de store staters kapital anvendes utenfor landets grenser.

INTERNASJONALE MONOPOLER OG VERDENS DELING

De kapitalistiske monopolene fordeler først det innenlandske markedet mellom seg. Men det innenlandske markedet henger under kapitalismen uadskillelig sammen med det utenlandske. Kapitalismen har forlenget skapt et verdensmarked. Et av de vesentlige momenter som fremmer dannelsen av internasjonale monopoler, er storproduksjonens behov for et omfattende marked som går over et større område enn det enkelte land. I konkurransen om markedene går enkelte storsammenslutninger under - den seirende underlegger seg hele markedet. Disse monopolene har begynt oppdelinga av verden mellom seg.

Mot slutten av det 19.århundre foregikk den avsluttende fordeling mellom stormaktene av de ennå ikke besatte områdene i verden. Verden er for første gang oppdelt, slik at det bare kan bli spørsmål om nyfordeling. Dette forhold førte til en enorm skjerping av motsetningene mellom statene. Den

nye økonomiske struktur med monopolkapitalismen som den avgjørende faktor frambragte en sterkere tendens til ekspansjon i den tredje verden enn noen sinne, men denne ekspansjonen kunne ikke gjennomføres uten å krenke en annen stormakts interesser eller landområder.

Lenin om imperialismen:

1. Konsentrasjonen av produksjon og kapital har utvikla seg til eit så høgt stadium at det har skapt monopol som spelar ei avgjerande rolle i det økonomiske livet.

2. Bank-kapitalen smeltar saman med industrikapitalen, og på grunnlag av denne «finanskapitalen» blir det skapt eit finansoligarki.

3. Kapitaleksporten, til forskjell frå vareeksporten, blir umåteleg viktig.

4. Internasjonale monopolistiske kapitalistsamanslutningar tar form og deler verda mellom seg.

5. Oppdelinga av territoriet i heile verda mellom dei største kapitalismaktene er fullført.

Jfr. Lenin, «Imperialismen, det høyeste stadiet i kapitalismen», Utvalgte verker i 12 bind, Forlaget Oktober 1976, s. 130.

KOLONIMAKTENE DELTE VERDEN MELLOM SEG

Vi har sett hvordan kapitalismens iboende lover utvikla kapitalismen fra frikonkurranse til monopolkapitalisme og imperialismen. Men hvordan delte stormaktene verden mellom seg?

Europeiske makter som f.eks. Spania og Portugal hadde lenge utbyttet land i den tredje verden. Men det virkelige kappløpet om koloniene startet i 1880. I første rekke kjempet de om Afrika. Her ble det investert i gruver, veier og jernbaner. Her ble det anlagt plantaser for alle slags råvarer. Først ble det dannet private selskaper, men snart kom også kolonimaktens soldater. Fra

alle hold trengte engelske, franske, tyske, italienske og portugisiske tropper inn i Afrika. Noen steder møtte kolonitroppene hard motstand som det tok titalls år å nedkjempe.

BERLINKONFERANSEN

Men etterhvert møtte de forskjellige kolonimaktene hverandre i kampen om koloniene. Da ble Berlinkonferansen sammenkallt i 1884 -85. Fjorten land deltok, også land som Sverige og Norge. De ledende statsmenn delte der verden mellom seg. England som da var sterkest, fikk flest kolonier. Med linjal og penn dro de opp linjene på kartet. Ofte kjente de ikke til hvordan Afrika så ut i detalj, så da måtte de følge lengde- og breddegradene. Ser du på kartet over Afrika i dag, ser du at mange grenser ikke er naturlige, men helt rette. Ved århundreskiftet var Afrika kolonisert. Bare Liberia og Etiopia forble selvstendige. Men også disse ble avhengige av stormaktene.

I Asia skjedde det litt anderledes, og også andre kolonimakter deltok i spillet: Russland, Nederlandene og Japan. Hele Sibir ble kolonisert av Russland. Kina derimot ble bare kolonisert ved kysten - av europeiske stormakter og Japan. Men Kina ble likevel dominert av stormaktene. Derfor pleier vi å kalle slike land halvkolonier.

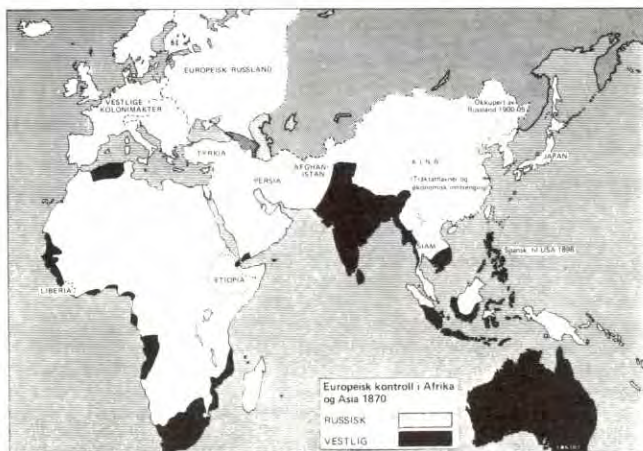
IMPERIALISME BETYR KRIG

Før Berlinkonferansen fantes det fortsatt "hvite områder" på kartet. Men etter konferansen var i prinsippet hele jorda oppdelt. Nå fantes det ikke flere områder for stormaktene å legge under seg. Den som nå ville legge under seg flere områder måtte erobre det fra en annen kolonimakt. Derfor oppstod det en ny form for krig: omfordelingskrigen.

OPPDELING AV AFRIKA

Allerede på 1890-tallet kom de første væpna sammenstøtene mellom England og Frankrike. Det var ved Nigerelven, på grensen mellom Dahomey og Nigeria. I 1898 møtte engelskmennene franske tropper ved Nilens bredder ved en by som het Fashoda. En engelsk avis skrev treffende:

"Vi engelskmenn forsøkte å avskjære den afrikanske pæren (kontinentet) på langs, og franskmennene på tvers. Derfor måtte knivene møtes. En av oss måtte dra seg ut."



Begge land begynte å mobilisere, og det var like før det brøt ut full krig. Men Frankrike innså at de ville tape, og ga derfor opp i forhold til det sterkere England.

SPANSK-AMERIKANSKE KRIGEN

I Vest-India gikk det derimot ikke så fredelig for seg. Der startet samme år den første imperialistiske omfordelingskrigen, den spansk - amerikanske krigen. Spania hadde vært kolonimakt i 400 år, men hadde mistet store deler av sitt imperium. USA var sterke og var på frammarsj. Krigen begynte med at det amerikanske slagskipet "Maine" eksploderte da det lå ved havn i Havanna. Kuba var på den tiden en spansk koloni og USA la skylden på Spania. Med denne unnskyldningen gikk USA til angrep på de forskjellige spanske koloniene. Etter bare fire måneder hadde USA slått ut den spanske flåten og slått i stykker det spanske imperiet. USA overtok Kuba, Puerto Rico og Filippinene.

STØTTE TIL MOTSTAND MOT RIVALEN

De forskjellige konfliktene var ikke noe annet enn forpostfektninger foran den første verdenskrigen, som brøt ut i 1914. Og de imperialistmaktene som da var i framgang - USA og Tyskland - brukte den velkjente metoden med å støtte folkelig motstand mot de andre imperialistmaktene. Et eksempel på dette var Marokko i 1905. Frankrike hadde da store interesser i dette landet, og forsøkte å gjøre det til sin koloni. Da kom den tyske keiseren, Wilhelm II, med et krigsfartøy til Marokkos hovedstad Tanger. Der holdt han en flammende tale til støtte for Marokkos selvstendighet i forhold til Frankrike.

Tyskland lyktes ikke med å få innflytelse i Marokko. Men denne taktikken gjentas av alle framvoksende og ekspansjonistiske imperialistmakter. Hitler

støttet Indias frigjøringskamp mot England. Sovjet støtta Vietnams frigjøringskamp mot USA-imperialismen. Sovjet er vel den supermakta som har kommet lengst i å bruke denne taktikken.

SOLEN GIKK NED OVER DET BRITISKE IMPERIUM

De imperialistiske stormaktene vil, som Nehru sa i det sitatet vi åpnet dette møtet med, kjempe mot hverandre for å nyoppdele verden. Dette skjer i henhold til landas politiske, økonomiske og militære styrke. Ingen makt kan over lengre tid ha den samme styrken. Noen vil stige opp, andre vil synke ned. Ved århundreskiftet, da den engelske imperialismen var på høyden av sin makt, skrøt lordene om "at solen vil aldri gå ned over det britiske imperium". Bare noen tiår etter var den redusert til en annenrangs makt.

UJEVN UTVIKLING

Etter Versailles-freden i 1918 trodde mange at Tyskland aldri kunne reise seg som stormakt igjen.



Men bare 20 år etter utfordret de England og Frankrike i en kamp om verdensherredømmet. Altså: verden er ikke delt opp en gang for alle. Noen imperialistmakter utvikler seg raskere enn andre. Noen går tilbake og får problemer med å holde på den innflytelsen de har. I og med utviklinga av monopolkapitalismen er det mulig for "nykommere" fort og sprangvis å nå igjen og gå forbi de eldre rivalene. På den andre siden er det typisk for de "gamle" landene at det utvikler seg forråtnelse og teknisk stagnasjon. Det innbyrdes forholdet mellom den økonomiske styrken hos de imperialistiske maktene forandrer seg med en fart som aldri før. Også de imperialistiske staters militære styrker utvikler seg ujevnt. Det endrede forhold mellom de økonomiske og militære krefter kommer uunngåelig i konflikt med den bestående oppdelingen av kolonier og innflytelsessfærer. På grunn av ujevnheten i de kapitalistiske lands utvikling i imperialismens epoke kan ikke verdenskapitalismen utvikle seg på annen måte enn gjennom kriser og krigskatastrofer.

IMPERIALISMEN BETYR KRIG

Vi har altså sett at imperialismen betyr krig. De imperialistiske landas jakt etter profitt og rivalisering om marked, råvarer og arbeidskraft fører ikke bare til kriger mellom fattige og rike land, men også til kriger mellom de imperialistiske landa. Det har sin årsak i:

- verden er oppdelt mellom de imperialistiske landa
- de forskjellige imperialistmaktene utvikler seg ujevnt, nye dukker opp og utvikler seg fort, gamle sakker akterut.
- etter en stund tvinger det seg fram en nyoppdeling av verden i henhold til landas (nye) økonomiske, militære og politiske styrke.
- denne nyoppdelinga kan bare gjennomføres ved krig.

Men for å forstå imperialismens utvikling og den spente internasjonale situasjonen i dag, er det ikke nok å si alment at imperialismen er årsak til krig. Vi må gå ned å undersøke utviklinga i forholdet mellom de to supermaktene og styrkeforholdet mellom dem. Bare da vil vi bli i stand til å utforme en riktig politikk. Dette skal vi behandle videre i studiesirkelen.



NORGE ET LITE LAND

Vi har til nå vist hvordan kapitalismen utvikla seg til monopolkapitalisme og imperialism. Dette verdenssystemet fører til at flertallet av folket og nasjonene i verden blir holdt nede i underutvikling, nød og fattigdom. Menneskene i Norge utgjør omtrent en tusendel av befolkninga på jorda. Hvis vi vil forstå hva som bestemmer Norges skjebne, må vi forstå de store drivkreftene i verdensutviklinga.

Ingenting kan gjøre internasjonal politikk enkel. Det er 4 milliarder mennesker på jorda. De snakker mange tusen språk. Det finnes mellom 150 og 200 sjølstendige stater. Det finnes føydalisme, kapit-

alisme og sosialisme. Det finnes imperialistiske supermakter og flere mellomstore imperialistiske land. Alle sammen har forskjellige interesser og konkurrerer med hverandre. Det finnes mange klasser med motstridende interesser. Alt dette og mer til finnes i verden. Alle disse faktorene virker hver for seg, slåss mot hverandre og står i motsetning til hverandre. Skal vi forstå verden må vi vurdere helheten i denne utviklinga.

DE GRUNNLEGGENDE MOTSIGELSENE I VERDEN

De fire grunnleggende motsigelsene i verden er:

- motsigelsen mellom imperialismaktene på den ene siden og de undertrykte land og nasjoner på den andre.
- motsigelsen mellom borgerskapet og arbeiderklassen i de kapitalistiske landa.
- motsigelsen mellom de imperialistiske landa innbyrdes.
- motsigelsen mellom sosialistiske land og imperialistiske land.

Ingen av disse motsigelsene kan løses så lenge det imperialistiske verdenssystemet eksisterer. Men de vil ikke være like skarpe og spille den samme rollen hele tiden. I dag er det først og fremst motsigelsen mellom de undertrykte nasjonene og imperialismen og motsigelsen mellom de imperialistiske landa innbyrdes som spiller en stor rolle. Etter at Sovjet og de øst-europeiske landa ble kapitalistiske er den sosialistiske leiren blitt kraftig redusert. Vi ser også at det ikke er store revolusjonære kamper mellom proletariatet og borgerskapet i de kapitalistiske landa. Det betyr ikke at disse motsigelsene ikke eksisterer, men at de i dag spiller mindre rolle. Veldig enkelt kan vi si at motsigelsen mellom de imperialistiske landa (først og fremst USA og Sovjet) er den motsigelsen som er årsaken til imperialistiske omfordelingskriger, mens mot-

sigelsen mellom imperialismen og de undertrykte nasjonene er den motsigelsen som er årsaken til nøden og fattigdommen i den tredje verden.



STUDIESPØRSMÅL:

1. Forklar vanskelig ord og begreper.
2. Hva er årsaken til at store deler av jordas befolkning i dag lever på sultegrensen?
3. Er dere enig i at "imperialisme betyr krig"? Finnes det ingen muligheter for en fredelig løsning på konfliktene mellom de to supermaktene?
4. Diskuter hele verdenssituasjonen med utgangspunkt i de fire grunnleggende motsigelsene i verden. Mener dere noen er viktigere enn andre?



Koloniherredømmet til England og de andre stormaktene medførte enorme lidelser for den undertrykte befolkninga i koloniene. Her ser vi en arabisk slavetransport.

5. KRIG OG FRED

TREDELING AV LANDA I VERDEN

Arbeiderklassens og kommunistenes mål er å sette det kommunistiske systemet i steden for det kapitalistiske. Men veien fram dit vil ta mange krokeier og situasjonen vil endre seg. Når arbeiderklassen kjemper internasjonalt må det forene seg med med flest mulig for å vinne seire. Eller som Mao sier: "Utvikle de progressive kreftene, vinne til seg midtkreftene og isolere stribukkene."

På bakgrunn av en vurdering av utviklinga av de grunnleggende motsigelsene i verden har Mao utforma "teorien om de tre verdener". Denne tredelinga av verden er den mest omfattende oppsummeringa av de ulike grunnleggende motsigelsene i verden i dag.

Den første verden er de sterkeste imperialistiske maktene, Sovjet og USA. Bare disse statene er supermakter, for bare de to er sterke nok til å kjempe om verdensherredømme. Disse supermaktene er hovedstøtten til reaksjonen over hele verden.

Den andre verden er de andre utvikla kapitalistiske landa i Vest- og Øst-Europa, Japan, Kanada, Australia og New Zeland. På den ene sida er monopolene i disse landene med på å høste imperialistisk profitt i den tredje verden. På den andre sida er alle disse landa selv truet og presset av supermaktene.

Den tredje verden er den gruppa av land som står

i skarpest motsetning til imperialismaktene. Det er tidligere koloniland som er fattige fordi de er holdt nede i kunstig underutvikling og fordi rikdommene deres blir plyndra av imperialismen. Kina hører til den tredje verden fordi det er et land som har vært utbytt  av imperialismen og fremdeles er truet av supermaktene. Det er i den tredje verden den hardeste kampen mot imperialismen blir ført, og det er her de revolusjonære bevegelsene er sterkest nå.

KAMPEN I DEN TREDJE VERDEN

De fleste landa i den tredje verden har nå fått formell selvstendighet, men mange av dem er fremdeles halvkolonier, og de fleste blir utbytt  av imperialismen. Kampen de undertrykte nasjonene i den tredje verden fører mot imperialismen er i dag

Dette er et utdrag fra et hefte utgitt av SV som heter "Oppgjør med AKP". Vurdér denne framstillinga av tredje verdenteorien.

SOVJET ER FARLIGST

«Folkets Dagblad» gir en omfattende framstilling av USA-imperialismens økonomiske aktiviteter rundt om i verden. Noe tilsvarende tallmateriale om Sovjet klarer ikke  visa   legge fram. For marxister kommer det derfor i et underlig lys at Sovjet likevel er «farligst». Påstanden begrunnes med henvisning til militær styrke og manglende moralske kvaliteter. Spørsmålet om krig blir et spørsmål om hvem som har flest raketter og hvem som er sluest og griskest. Det materielle grunnlaget for konflikter forsvinner fullstendig.

IMPERIALISMEN

I kampen mot «hegemonismen» (altså først og fremst Sovjet) bør den andre og tredje verden stå sammen. På dette punktet svikter den kinesiske teorien fullstendig. Lenins forståelse av imperialismen som et *forholdsv is enhellig n v * i kapitalismens utvikling finnes ikke. «Tre verden»-teorien hevder f.eks. at hele Latin-Amerika og Afrika har felles interesser mot «supermaktene». Dermed ser den bort fra at reaksjonære regimer i den tredje verden utgjør viktige deler av det imperialistiske verdenssystemet. Kamp mot disse regimene er derfor et angrep på viktige deler av systemet som helhet. Det har USA-imperialismen for lengst erkjent, noe vi ser ved støtten de gir til slike regimer over hele kloden.

«DEN ANDRE VERDEN»

Denne manglende forståelsen av imperialismen viser seg i omtalen av «den andre verden» — land som Frankrike, Vest-Tyskland og Japan. Disse er mulige alliansepartnere i kampen mot imperialismen. Riktignok gjøres det oppmerksom på visse økonomiske forbindelser mellom første og andre verden, men dette er underordna. Imperialismen er tydeligvis et slags geografisk begrep, begrensa til store land. Dessuten må man skille mellom stygg og snill imperialisme.

Den andre verdens kamp har båret frukter. EF er f.eks. et hardt angrep på «hegemonismen». Frankrikes milit rhjelp til Mobutu-regimet i Zaire under Shaba-opprøret våren 1977 var også et tegn på positiv kampvilje.

En konsekvens av teorien om «den andre verden» som en mulig alliert i kampen mot «hegemonistene», er kinesernes kontakt med reaksjonære politikere i Vest-Europa. Kina bygger systematisk ut forbindelsene med de europeiske politikerne som er mest mot Sovjet. (At disse samtidig er ivrige tilhengere av USA-imperialismen spiller tydeligvis mindre rolle.) Lederen for det konservative partiet i Storbritannia — Margaret Thatcher blei h ylla i Peking v ren 1977, Edward Heath har vært der flere ganger. Det samme gjelder den erke-reaksjonære Franz Josef Strauss fra Vest-Tyskland. Disse besøkene er ikke statsbesøk.

hoveddrivkraften for framskritt i verdenshistoria. Det var kampene i den tredje verden som knuste koloniveldet og gjorde de fleste gamle kolonimaktene (f.eks. Storbritania) til annenrangs imperialister. Det var revolusjoner og frigjøringskamper i slike land som stoppa USA-imperialismens frammarsj og ga støtet til at USA nå går tilbake. Nå er det den sovjetiske imperialismen som møter hardest motstand i den tredje verden. Bevegelsene mot imperialisme og for frigjøring, nasjonal selvstendighet og demokrati i den tredje verden er svært breie. De omfatter arbeidere, bønder og andre arbeidsfolk, men omfatter også mange nasjonale borgere og til og med føydalister og statsbyråkrater. Ikke bare frigjøringsbevegelser og revolusjonære organisasjoner, men også regjeringer og stater som undertrykker folkemassene innenlands, blir tvunget til å gå mot imperialismen.



Heftet «Lenin om sosialisme og krig», utgitt av Forlaget Oktober, inneholder noen av Lenins viktigste analyser av krigsspørsmålet.

Verken Thatcher, Heath eller Strauss sitter i regjeringa. Til og med avdanka amerikanske generaler fra Vietnam-krigen er mottatt med stor begeistring i Peking.

Det er lett å skjønne at slike invitasjoner må virke demoraliserende på den tyske og engelske arbeiderklassen: Deres verste fiender blir hylla av kineserne! Dessuten er sjølsagt den logiske konsekvensen at engelske og tyske ml-partier også bør alliere seg med reaksjonære politikere mot Sovjet.

DEN TREDJE VERDEN

«Tre verden»-teorien sier at landa i den tredje verden er hovedkrafta i kampen mot imperialismen. Dette bryter med marxismen på to viktige punkter:

For det første skiller ikke kineserne mellom de ulike landa. De ser den tredje verden som en ensarta blokk. Alt fra reine imperialist-agenter som Iran og Chile til sosialistiske land som Vietnam og Nord-Korea skal inngå i enhetsfronten mot «supermaktene».

For det andre bidrar teorien til å tilsløre klassemotsetningene innad i landa i den tredje verden. Albania har skarpt kritisert denne sida ved teorien. De sier bl.a.:

«I følge teorien om de «tre verdener» og dens kjerne må folkene i disse landa ikke kjempe mot f.eks. de blodige fascistdiktaturene til Geisel i Brasil og Pinochet i Chile, Suharto i Indonesia, sjahen i Iran eller kongen av Jordan osv. fordi de etter sigende er en del av den «revolusjonære drivkrafta som driver verdenshistoriens hjul framover». I følge denne teorien bør tvert om folkene og de revolu-

sjonære forene seg med de reaksjonære kreftene og regimene i den tredje verden og støtte dem — med andre ord gi opp revolusjonen.» (Folkets røst» — hovedorganet til Arbeidets parti 7/7 -77)

KINA ISOLERT

Frigjøringsbevegelsene og progressive land har naturlig nok liten forståelse for de kinesiske teoriene. Kampen har i alle år vært retta mot den vestlige imperialismen og dens nyttige lakeier. Nå blir de fortalt at hovedfienden er Sovjet, og at det er nødvendig å forene seg med imperialismaktene i Vest-Europa og de undertrykkingsregimene som den vestlige imperialismen støtter i u-landa. Følgen av dette er at «tre-verden»-teorien ikke får støtte av noe progressivt regime. Vietnameseerne og albanerne kritiserer den f.eks. offentlig. Teorien støttes heller ikke av noen betydelig frigjøringsbevegelse eller av noe større kommunistisk eller sosialistisk parti. AKP er trolig det største partiet utafor Kina som bygger på «tre-verden»-teorien.

Vi skal nå gå over til å behandle en del eksempler som viser hvilke utslag «tre verdener»-teorien får i praksis:

Kampen de undertrykte land og nasjonene fører mot imperialismen tjener objektivt kampen for sosialismen. Denne kampen svekker det imperialistiske verdenssystemet og utgjør sammen med proletariatet i de kapitalistiske landa den krafta som vil styrte det kapitalistiske systemet.

USA - SUPERMAKT I TILBAKEGANG

Etter 2.verdenskrig var USA den sterkeste imperialistmakt. USA gjorde seg til herre over koloniene til mange andre imperialistiske land og ble lederen for den imperialistiske blokka. USA-imperialismen var verdens folks hovedfiende.

Men i dag er USA på tilbakegang. Mange land har frigjort seg fra USA-imperialismen. Andre imperialistiske land utvikler økonomien sin raskere enn USA og går imot USA-imperialismen i flere politiske spørsmål. Den økende kløften mellom Vest-Europa og USA er i dag tydelig. Den økonomiske krisa rammer også USA hardt. I de siste åra har Sovjet gått forbi USA militært. USA er ikke lenger den sterkeste og farligste av de to supermaktene.

SOVJET - DEN FARLIGSTE SUPERMAKTA

Det nye borgerskapet i Sovjet har forvandlet en høyt sentralisert sosialistisk økonomi til en statsmonopolkapitalistisk økonomi som er sentralisert i en grad som selv ikke USA kan nå. Selv om Sovjet-økonomien har sine særegne kjennetegn sammenligna med kapitalismen i Vesten, er kjernen den samme, fordi begge er kapitalistiske utbyttingssystemer. Det nye borgerskapet har tatt makta over produksjonsmidlene og i staten, og utgjør en herskende klasse som utbytter og undertrykker arbeiderklassen og folket. Kapitalen i Sovjet er sterkere konsentrert enn i noe annet imperialistisk land og er direkte kontrollert av den gruppa som hersker over regjeringa og militærapparatet. Sovjetlederne har satt hele økonomien på krigsfot og store deler av industrien er inn-



Vedtaket fra landskonferansen i AKP(m-l) og annet viktig stoff om sosialimperialismen finner de i boka «Sosialimperialismen. Sovjet i dag» (Oktober).

MOTKREFTER

Dette utdraget er fra Sosialistisk Ungdoms grunn-sirkel. Diskuter det synet på Sovjet som kommer fram i dette sitatet.

Imperialismens motkrefter er av tre slag:

- Landa som har brutt med kapitalismen, fordi de har begrenset innflytelsesområdet for imperialismen, og ofte støtter frigjøringskamp mot imperialistiske makter. Men disse landa fører ikke alltid noen konsekvent anti-imperialistisk kurs (Kinas angrep mot Vietnam, Sovjets aggresjon mot Eritrea og invasjonen i Afghanistan), og gjennom samarbeid-

et med vestlig kapital er de delvis trukket inn i den imperialistiske verdensøkonomien.

- De nasjonale frigjøringsbevegelsene, der sosialistiske krefter ofte har en dominerende rolle.

- Arbeiderklassen i de imperialistiske landa, som gjennom sin kamp kan svekke kapitalen, og redusere dens muligheter for ekspansjon.

retta på militærproduksjon. Den sovjetiske staten konkurrerer på verdensmarkedet på lik linje med andre internasjonale monopoler og stater.

I dag er Sovjet en supermakt i framgang. Den har den sterkeste imperialistiske hæren i verden. De siste åra har den erobra nye kolonier og nykolonier. Sovjet er den viktigste eksportøren av fascisme og kontrarevolusjon. Sovjet har tatt over rollen som verdens folks største fiende. Også økonomisk har Sovjets potensiale økt. Den sovjetiske økonomien har vokst raskere enn USAs, sett over en periode på 25 år. Veksten har vært særlig sterk for produkter som er strategisk viktige, som stål og sement, der Sovjet nå går forbi USA.

Men Sovjet strir likevel med en tilbakeliggende økonomi som er arva fra tsar-tiden. Særlig alvorlig er den lave produktiviteten i industri og landbruk. Sovjet mangler mye viktig teknologi som USA og andre imperialistland har, og er plaga av stadige jordbrukskriser. Sovjet har en krigsøkonomi. Mye av produksjonen er omstilt for militære formål. Militærindustrien vokser seg stadig større og

skaper ubalanse og kriser i økonomien som helhet. Militærindustrien fungerer som en kreftsvulst i den sovjetiske økonomien.

RIVALISERING MELLOM SUPERMAKTENE

Sovjet er en ny supermakt på vei oppover. Ut fra den samlede styrken Sovjet har, økonomisk, politisk, og militært, er Sovjet den eneste virkelige imperialistiske rivalen USA står overfor i verden i dag.

Utdrag fra Rød Ungdoms hefte: "50 spørsmål om krig og fred".

«Reagans forsøk på å ruste Sovjet i kne kan bare komme USAs militærindustrielle kompleks til gode. ...Sovjetunionen har derimot helt andre oppgaver som venter på å bli løst — til folkets beste. Derfor har dette landet, sammen med de andre sosialistiske landa, en klar interesse av å begrense rustningene mest mulig — til beste for verdensfreden, — og til beste for den sosialistiske oppbygginga. Disse enkle kjennsgjerningene danner bakgrunnen for president Bresjnevs gjentatte forslag om gjensidig nedrustning. Det er opp til oss å sørge for at bl.a. vår egen regjering tar nedrustningsforslaget alvorlig.»

(Signal, organ for NKU)

Virkeligheten viser at denne framstillinga er feil. For det første: Sovjet rustet opp mer enn USA og har fra 1960 økt sitt militærpotensiale enormt, og har på de fleste områdene gått forbi USA. Den siste rapporten fra det uavhengige International Institute for Strategic Studies (IISS) i London viser at Sovjet har et *overtak* i konvensjonelle styrker, *flere* kjemiske våpen enn USA, og at styrkeforholdet når det gjelder mellomdistanseraketter er som 3,27 (Warszawapakten) til 1 (NATO). Det eneste området Vesten ligger foran Østblokken er antall stridskoder for langdistanseraketter. Hvordan en på denne bakgrunn kan påstå at USA forsøker å ruste Sovjet i kne er utrolig. Sovjet har i løpet av 20 år tatt igjen USAs forsprang, og er i dag den *førende* i kapprustninga. Påstanden om at «sosialismen» i Østblokken skulle føre til at de har interesse av å ruste ned, — til beste for verdensfreden, sier mer om hva slags sosialisme NKU/NKP går inn for. Sovjet har for lenge siden blitt kapitalistisk og sosialimperialistisk.

Den økende styrken til Sovjet, sammen med USAs tilbakegang gjør situasjonen moden for en nyoppdeling av verden. Lenin pekte på:

"Kapitalistene deler ikke opp verden fordi de er særlig ondskapsfulle, men fordi konsentrasjonsgraden som er nådd, tvinger dem til å ta i bruk denne metoden for å oppnå profitt. Og de deler den opp "i samsvar med kapitalen", "ut fra styrke", fordi det ikke finnes noen annen oppdelingsmåte under vareproduksjon og kapitalisme."

Hovedmålet for Sovjet er i dag å forberede seg på det avgjørende slaget med USA-imperialismen.

Sovjet er økonomisk svakere enn USA. Derfor er hovedmetoden for å trenge inn i områder der USA står svakt, militært press og militære eventyr. USA ønsker å forsvare sine interesser i verden, og Sovjet ønsker å utvide sine. Derfor sier vi at USA i dag ønsker å bevare status quo mens Sovjet er ekspansjonistisk. Rivaliseringa mellom USA og Sovjet er årsaken til krig, men det er den sovjetiske ekspansjonen som vil utløse en ny verdenskrig.

KRIGSFAREN ØKER

I 70-åra har det vært mange framgangsrike nasjonale frigjøringskriger og mange revolusjonære



«Men vil ikke Reagan ved makta føre til at USA gjenvinner sin økonomiske styrke, og at USA dermed blir den sterkeste supermakta igjen.»

Vår mening er at Reagan ikke er i stand til å snu USAs langvarige økonomiske og politiske tilbakegang. USA har det nest eldste produksjonsutstyret i Vesten og det krever enorme investeringer for å bringe det opp på Vest-Tysklands nivå. Ingenting i Reagans politikk tyder på at han vil greie det. Om Reagan bruker sterke ord spiller det liten rolle. Det er *evnen* det kommer an på. Reagan fører en tøff ordbruk overfor den tredje verden og overfor Sovjet. Men i praksis er det mindre han er i stand til. Når Reagan sier at USA igjen skal bli «number one», er dette en illusjon som ikke har noe med virkeligheten å gjøre.

bevegelser for demokrati og framskritt i den tredje verden. Men motsigelsen mellom de to supermaktene har skjerp seg raskere. Hvis vi går tilbake til de fire grunnleggende motsigelsene i verden kan vi si at motsigelsen mellom imperialistmaktene innbyrdes skjerp seg raskest. I dag er det ikke utvikling i retning revolusjon som først og fremst preger verdenssituasjonen, men utvikling mot en ny verdenskrig.

KREFTENE MÅ SAMLES MOT SOVJETS KRIGSPOLITIKK

Sovjets imperialistiske ekspansjon truer alle land med angrep. Dersom den ikke blir stoppet, vil den utløse en ny verdenskrig, som vil føre til forferdelige lidelser for menneskeheten. I dag er den mest brennende oppgaven for folkene i verden å skape en brei internasjonal enhetsfront mot Sovjets ekspansjons- og krigspolitikk. Det er spesielt viktig å utvikle en omfattende internasjonal støtte til de folkene og landa som fører

«Men USA er den supermakt som har størst kontroll i verden, Latin-Amerika, Asia, Midt-Østen, Europa. De terroriserer flest mennesker, det må da være verst, det kan dere ikke komme utenom.»

Det britiske imperiet i 1939 var det største verden har sett. Det omfattet Storbritannia, Canada, Australia, India og store deler av Afrika pluss en god del til. De hadde i årevis drevet utsugning og terror i sine kolonier, verst kanskje i India. Var det den eller var det Tyskland som presset på for å få en nyoppdeling av verden? Var det England som i sin desperasjon over å være en verdensmakt på nedtur drev Hitler fram mot den 2. verdenskrig?

Var det den engelske eller den tyske imperialismen som verdens folk skulle ha konsentrert kreftene om å bekjempe i 30-åra? I dag kan alle lett svare tysk imperialisme, for alle veit at det var den som skaffet oss krigen, men det var bare noen få som innså dette på forhånd.

Skal det bli slik igjen at Sovjet bruker sin styrke til å nyoppdele verden mellom imperialistblokkene — skaffer oss en ny krig, — mens folkene konsentrerer oppmerksomheten rundt USAs forbrytelser?

kamp mot sosialimperialismen. Den kampen de fører tapper Sovjets militære og økonomiske styrke. Det vil bidra til å stoppe den sovjetiske ekspansjonen og er derfor også et forsvar for andre land.

Det er også viktig å kjempe mot unnfallenhet og ettergivenhet i forhold til Sovjet. Erfaringene

«Imperialismen er iflg. Lenin et resultat av den kapitalistiske økonomien, og Sovjet er ikke kapitalistisk!»

Vi mener at Sovjet er et kapitalistisk samfunn av en ny type. Det skiller seg fra kapitalismen i Vesten ved:

- en annen historisk bakgrunn, tidligere sosialistisk
- ekstrem sentralisering i økonomien og politikken
- en nærmest total statskapitalisme
- et spesielt terroristisk styre over for sine egne innbyggere og knebling av alle demokratiske rettigheter

Men ellers er kapitalismens velkjente grunndrag til stede:

- *Sovjet er et klassesamfunn, lønnsforskjeller er kanskje opptil 1:50, den såkalte nomenklaturen som består av mennesker med ledende stillinger i stat og kommunistparti, både lokalt og sentralt ca. 250 000 i flg. Der Spiegel. Nomenklaturen har rettigheter som ingen annen sovjetborger, egne butikker, feriesteder, særlige hus, apoteker, legeordninger osv. i tillegg til den høye lønna.*

Sovjets herskerklasse er et borgerskap som utbytter arbeiderne.

Et vanlig argument mot det er at alt er statsid og dermed folkets eiendom. Men dette er et formelt argument som ikke tar hensyn til hvem som har den egentlige kontrollen med produksjonsmidlene. Hele økonomien er sentralisert under statsplanene og i stedet for at disse blir et instrument i det sovjetiske folkets hender for å styre økonomien til sin fordel så er femårsplanene en redskap for herskerne til å gjennomføre sitt mål for produksjonen og fordele merverdien etter sine interesser.

— Målet for produksjonen er størst mulig profit.

Kapitalismens målsetting om at produksjonen skal gi mest mulig profit er gjenetablert i Sovjet: *«Fra og med nå kommer bedriftenes og fabrikkenes arbeide først og fremst til å bli bedømt av omsetningen av produserte varer, med andre ord på basis av profit og lønnsomhet.»* (Rapport fra Sovjetunionens Kommunistiske Partis kongress, 1966).

— Borgerskapet har kontroll over statsapparatet

Dette er egentlig det viktigste spørsmålet for vurderinga av et samfunn, hvilken klasse som har makta. For Sovjets vedkommende skulle det være særlig enkelt, her har borgerskapet samlet *all* både politisk og økonomisk makt på ei hand, *staten* eier, styrer kollektivt økonomien og politikken.

Sovjets borgerskap er et statsmonopolistisk borgerskap.

Er Sovjet imperialistisk?

viser at ettergivenhet i forhold til en oppadstigende stormakt bare bringer krigen nærmere. Hvert land som er truet av Sovjetisk aggresjon må forsvare sin nasjonale uavhengighet og styrke sin forsvarsevne.

Fronten mot Sovjet må samle folk i den tredje verden, i de utvikla kapitalistiske landa og i supermaktene. Det er et mål at det store flertallet av stater og regjeringer i den tredje verden og den andre verden tar stilling mot Sovjets krigspolitikk, uansett hva slags politikk de fører i andre saker.

Å føre en slik virkelig fredspolitikk er en førsterangsoppgave for arbeiderklassen og kommunister i dagens verden. Det betyr ikke at kampen mot borgerskapet i hvert enkelt kapitalistisk land eller kampen mot annen imperialisme kan opphøre. De to supermaktene, Sovjet og USA, er verdens folks fiender. Men hvis vi skulle sette de to supermaktene på lik linje, uten å skille mellom dem og la være å peke ut Sovjet som den farligste opphavsmannen til krig, da ville vi bare sløve den revolusjonære virksomheten til folket i verden og gjøre det fremste målet for kampen mot imperialismen utydelig. Når proletariatet kjemper på den internasjonale arenaen må det forene seg med alle som forenes i lys av det som er påtrengende og tenkelig i ulike historiske perioder, for å "utvikle de progressive kreftene, vinne til seg midtkreftene og isolere stabukkene."

Rød Ungdoms fredspolitikk

Rød Ungdom ser det som en av de mest brennende oppgaver i vår tid å hindre utbruddet av en ny grusom verdenskrig. Vår fredspolitikk er:

— Rød Ungdom mener at det er imperialismen, rivaliseringen mellom supermaktene og Sovjets ekspansjon som fører til krig. For å kjempe mot krigen må vi derfor kjempe mot im-

perialismen, supermaktene og spesielt rette oppmerksomheten mot Sovjet som utgjør den største trusselen mot verdensfreden.

- Rød Ungdom går inn for gjensidig nedrustning. Kravet om nedrustning må rettes til supermaktene Sovjet og USA. Forutsetningen for en almen nedrustning er at USA og Sovjet rustet ned. Rød Ungdom er imot ensidig nedrustning i Norge, og vi er imot at det stilles krav om ensidig nedrustning til Vesten. Kravene må stilles mot begge supermakter: Det er de som kan kaste verden ut i ny verdenskrig.
- Rød Ungdom er for å mobilisere ungdommen og opinjonen til aktiv og bevisst handling mot krigsfaren. Kamp mot krigen krever kunnskap om krigens årsaker og styrkeforholdet mellom supermaktene. Rød Ungdom går imot undergangsteorier og teorier som bare skaper frykt og passivitet.
- Rød Ungdom mener at støtte og aktiv solidaritet til folk og nasjoner som kjemper mot imperialismen og imperialistisk aggresjon er en viktig del av kampen for fred. Når frigjøringsbevegelsen i Afghanistan motsetter seg den russiske okkupasjonen svekker det en aggressiv supermakt og gir håp til verdens folk og nasjoner.
- Rød Ungdom er for et sterkt nasjonalt forsvar i Norge. Vi er imot ensidig nedrustning og er imot at offeret for imperialistisk aggresjon skal avvæpnes, mens angriperen kommer i annen rekke. Et nasjonalt forsvar er fredsbevarende i den forstand at det vil være vanskeligere å gå til krig mot Norge. Et nasjonalt forsvar og krigføring mot en okkupantmakt vil svekke angriperen og forkorte krigen. Norge kan ikke basere sitt forsvar på en supermakt.
- Rød Ungdom er imot unnfallenhet i forhold til imperialistisk maktpolitikk. I dagens verden må alle nasjoner forsvare sin nasjonale uavhengighet. Aggresjon, krenking av landegrenser og innblanding i andre lands indre anliggende må skarpt avvises. Derfor er Rød Ungdom imot at vestlige land godtar sovjetisk aggresjon fordi de ønsker å opprettholde sin handel med østblokklanda. En forutsetning for avspenning, som vi alle ønsker, er at supermaktene ikke øker spenningen ved aggresjon og okkupasjon.
- Rød Ungdom er for et sterkere sivilt beredskap i Norge. Rød Ungdom går inn for at det lages evakueringsplaner av alle større byer, utbygging av tilfluktsrom, atomsikker lagring av mat og andre nødvendige forsyninger og større åpenhet og informasjon om farene ved et atomangrep på Norge. Vi mener dette ikke skaper illusjoner om faren ved et atomangrep, men at det kan redusere tapstallene hvis ulykken skulle være ute. Dessuten vil det minske virkningene av å bruke atomvåpen som et politisk press- og terrorvåpen mot sivilbefolkninga.
- Rød Ungdom er for Norden som atomfri sone. En slik sone må opprettes for å redusere antallet atomvåpen som eksisterer i dag. Derfor må sonen innbefatte sovjetiske og amerikanske atomvåpen som er retta mot Norden. I første rekke gjelder dette russiske taktiske- og mellomdistanseraketter, på Kola-halvøya og i Østersjøen.

«Vi avviser påstanden om «faren fra øst». Etter den siste verdenskrigen har USA gjennomført systematisk innsirkling av Sovjetunionen med militære baser og allianser.»

(Fra SUs kampprogram: «Ikke et øre til det borgerlige militærapparatet»)

Det er riktig at USA etter den annen verdenskrig, ved Marshallhjelpen og opprettelsen av NATO forsøkte å innsirkle Sovjet. Men i dag er USA-imperialismen svekka og har store problemer med å opprettholde de posisjonene de da fikk. Europa har oppnådd en ny og mer uavhengig stilling, dollaren er kraftig svekka og USA har uløselige økonomiske og politiske problemer. Tapet i Indo-Kina var den endelige bekreftelsen på at pendelen hadde snudd for USA-imperialismen. Det er denne verdenshistoriske endringa SU ikke er villig til å se. De legger opp hele sin analyse og politikk utifra et verdensbilde som hører hjemme i 50-åra. I dag fører det til konsekvent undervurdering av «faren fra øst». De undervurderer Sovjets økende innflytelse i den tredje verden f.eks. i Angola, Kampuchea, Vietnam, Cuba, Syd-Jemen etc. og de undervurderer Sovjets offensive strategi også overfor Europa. Sovjets endring av hele sitt militærapparat fra å være utelukkende innretta på forsvar av Sovjet, til i dag å være et offensivt militærapparat som opererer på alle verdenshav og på alle kontinenter, har tydeligvis gått SU hus forbi.

STUDIESPØRSMÅL:

1. Diskutér om dere er enige i å dele verden i tre. Diskutér også innvendingene fra SV som er gjengitt i teksten.
2. "Fins det en sovjetisk imperialism? Er Sovjet en stigende imperialistisk makt som er i ferd med å bli farligere og sterkere enn USA? ...Sammenligner vi Sovjet og USA blir det meningsløst å se dem som to like sterke supermakter....sammenliknet med USA blir Sovjet en dverg."(Fra SVs studiebok "Imperialisme eller frigjøring" side 101.) Diskutér synet deres på styrkeforholdet mellom Sovjet og USA med utgangspunkt i dette sitatet.
3. La en på studiesirkelen forberede seg på å legge fram SUs internasjonale/freds-politikk. Diskutér forskjellen mellom SUs og Rød Ungdoms politikk.

6. SOSIALISMEN

Vi avslutta møtet om kapitalismen med å skildre utviklinga av frikonkurransekapitalismen til statsmonopolkapitalisme. Det viser seg at uansett om de vest-europeiske statene har hatt borgerlige eller sosialdemokratiske regjeringer har det statlige engasjementet i økonomien økt drastisk. Det er som Engels påpekte:

"I alle tilfelle, med eller uten truster, må til sjunde og sist det kapitalistiske samfunnets offisielle representant, staten, overta ledelsen av produksjonen."

(Fra Sosialismen, fra utopi til vitenskap)

Et hovedtrekk ved den etappen av kapitalismen vi er inne i er den økte tendensen til at staten griper inn i alle sider av det økonomiske, politiske og sosiale liv. Årsaken til det er som vi har sett at konkurransekampen og jakten etter profitt fører til at kapitalen sentraliseres på færre og færre hender. Produksjonen blir mer og mer samfunnsmessig. Statseie av produktivkreftene er ikke noen løsning av konflikten, men som Engels sier "det skjuler i seg det formelle midlet, veien til løsningen av den."

"Denne løsningen kan bare ligge i at de moderne produktivkreftenes samfunnsmessige karakter faktisk blir anerkjent, at altså produksjonstilegnelses- og fordelingsmåten blir brakt i samsvar med produksjonsmidlenes samfunnsmessige karakter. Og dette kan bare skje ved at samfunnet åpent og uten omveier tar i be-

DET KOMMUNISTISKE PARTIS MANIFEST



Marx og Engels:
«Det kommunistiske partis manifest». (Forlaget Oktober)
Om denne brosjyren skreiv Lenin: «Denne lille brosjyren veier mer enn store verker. Til denne dag inspirerer dens ånd hele den sosialistiske verdens organiserte og kjempende proletariat.»

sittelse produktivkreftene, som ikke noen andre enn det selv kan styre lenger."

(Fra Sosialismen, fra utopi til vitenskap)

SOSIALISMENS OPPGAVER

Til nå har vi bare erfaringer fra revolusjoner i i tilbakeliggende land. Derfor finnes det ingen ferdig modell, utprøvd i praksis, som kan være mønster for et sosialistisk Norge. Sosialismen i Norge må få en utforming som samsvarer med forholdene i Norge, og den vil derfor på mange områder skille seg fra andre sosialistiske land. Og uansett er det umulig å legge fram et detaljert program for et sosialistisk Norge. Utviklinga vil bli forma ut skritt for skritt på bakgrunn av de erfaringene det arbeidende folket i Norge får.

Men sosialismens oppgave er å løse de iboende motsigelsene i kapitalismen og bringe samfunnet mot det klasseløse kommunistiske samfunnet.

- sosialismen må løse motsigelsen mellom den private tilegninga og den samfunnsmessige produksjonen. Det løses ved at arbeiderklassen overtar statsmakta og eiendomsretten til de viktigste produksjonsmidlene. Da har man lagt det formelle grunnlaget for at tilegninga kommer i samsvar med den samfunnsmessige produksjonen: samfunnsmessig produksjon - samfunnsmessig tilegning.
- sosialismen må opphøve vareproduksjonen. Vi ser at de sosialistiske landa som har oppstått i historia har blitt tvunget til å utvide vareproduksjonen i perioder. (f.eks. Kina i dag) Så lenge det finnes vareproduksjon vil det finnes grunnlag for at kapitalismen gjenoppstår. Produsentene (arbeiderne) tilegner seg ikke produktene direkte (men f.eks. gjennom marked) og man har derfor enda ikke opphevet motsigelsen mellom det samfunnsmessige og det private.



- sosialismen må overvinne knappheten på varer.

Bare ved å utvide produksjonen vil det være mulig å oppheve vareproduksjonen. Man vil etterhvert kunne ta ett og ett produkt ut av markedet og for-

STAT OG REVOLUSJON

Ettersom staten spiller en større og større rolle i de høyt utvikla kapitalistiske landa, er det viktig å komme til klarhet om hvordan vi ser på staten. Få spørsmål er så tåkelagt som dette.

På skolen lærer vi at statener deg og meg, den er nøytral, den skal vokte og verne oss mot lovløshet, dess mer staten overtar dess mer sosialisme blir det, staten har eksistert til evig tid osv. Opp mot dette sier vi at staten er et redskap for den herskende klasse for å opprettholde makta si.

Tidligere har vi vært inne på hvordan samfunnene har utvikla seg fra urkommunistiske stammesamfunn hvor det ikke fantes klasser, via slavesamfunn, føydalisme og fram til kapitalismen. Hvis en studerer den tidligste samfunnsformen - urkommunismen - finner en ut at det ikke fantes noen statsdannelse. Staten må altså ha oppstått på et seinere tidspunkt. Da er det kanskje av betydning å finne ut når, og hvorfor?

Det viser seg at det først ved framveksten av slavesamfunnet at det oppsto noen form for statsdannelse. Til da hadde alle deltatt på lik linje i "produksjonen" - kampen for å overleve - og det var først da samfunnet ble delt i to klasser, slaveeiere og slaver, at behovet for noen stat meldte seg. Slaveeierne trengte et redskap som kunne sikre makta deres i tilfelle de ubevæpnede slavene gjorde opprør.

Men i dag da, har ikke staten langt flere oppgaver enn å holde den undertrykte klassen nede? Jo, mer ser en på det felles grunntrekket ved alle statsdannelser er det voldsapparatet (hæren, politiet og fengselsvesenet) som går igjen. I Store Norske (Aschehoug og Gyldendal forlag, Oslo 1981) står stat forklart slik: "...den institusjon som innen et gitt territorium har monopol på bruken av fysiske tvangsmidler..". Med andre ord er kjernen i statsapparatet voldsapparatet.

Men er det ikke sosialisme når staten overtar alt i samfunnet?

Dette får vi høre både fra Arbeiderpartiet og de borgerlige partiene. Allikevel våger vi påstanden at det ikke stemmer. Det viktigste spørsmålet er ikke om det er en kapitalist eller staten som eier produksjonsmidlene. Så lenge borgerskapet har makta i samfunnet har de også makta i staten. Da blir det uvesentlig om de eier bedriftene og bankene direkte eller indirekte gjennom staten. Først når arbeiderklassen har fratatt borgerskapet makta og sjøl overtatt styringen av samfunnet og produksjonsmidlene, først da blir det sosialisme. Det at staten overtar mer og mer under kapitalismen, er en objektiv

lov. Men det fjerner på ingen måte utbytting og undertrykking, enn si skaper sosialisme.

Borgerlig demokrati og fascisme

Men hvordan kan vi si at borgerskapet har makta i Norge og undertrykker arbeiderklassen? Det er jo frie valg som avgjør hvem som skal styre, og vi har jo tale-, presse- og trosfrihet. Ja, det er riktig. I Norge har folket demokratiske rettigheter som i andre land er helt utenkelige. Og vi vil forsvare, og kjempe for at de skal bli utvidet. Dette er viktige rettigheter for arbeiderklassen og folket. Mer det endrer ikke ved det faktum at det er borgerskapet som har den økonomiske makta i samfunnet. Og i tider hvor klassekampen skjerpes angripes disse rettighetene av borgerskapet. For når borgerskapet føler at makta si er truet gjør de som alle herskende klasser, de tar i bruk alle tilgjengelige metoder for å beholde den. Da hersker de gjennom det åpne borgerlige diktaturet - fascismer. Vi skal bruke litt plass på et eksempel fra vår tid som kan belyse dette: Polen.

Polen

Polen har en forfatning (grunnlov) som garanterer folket demokratiske rettigheter. Men i praksis har ikke disse rettighetene eksistert for andre enn herskerklassen. Etter at prisene på kjøtt steg enormt sommeren 1980 brøt det ut en streikebevegelse over hele landet. Etterhvert utvikla denne seg til noe langt mer enn en bevegelse for lavere matvarepriser. Og resultatet av streiken var en fri og uavhengig fagbevegelse - Solidaritet. Den reiste krav om at de grunnlovsfestede rettighetene skulle gjelde for alle, og krevde medinnflytelse over og nytenkning i økonomien som var helt på konkursens rand. Helt fra starten fikk Solidaritet massiv oppslutning. Av en befolkning på 35 millioner ble over 10 millioner medlemmer av Solidaritet. I tillegg hadde Solidaritet støtte og sympati fra langt, langt flere. Det betyr at flertallet av Polens befolkning støttet Solidaritets krav. Som følge av dårlig økonomisk planlegging og byråkrati, og ikke minst Sovjets utsugning av Polen, hadde landet store økonomiske problemer. Solidaritet la stor vekt på å finne løsninger på disse problemene, og la frem en økonomisk plan for nyordning. Altså både i oppslutning og i politisk linje hadde Solidaritet en reell sjans til å overte styringen i landet. Likevel kunne herskerklassen, med Jaruzelski i spissen, sette til side de grunnlovsfestede rettighetene og knuse motstanden i brutal terror. Dette eksempelet viser at det ikke er arbeiderklassen og folket som i første omgang tyr til våpen - men herskerklassen. Når den føler sin makt truet slår de den ned - med våpen. Derfor viser Polen den fredelige overgangens umulighet. Når arbeiderne stiller reformkrav, og makthaverne føler seg truet, slår de bevegelsen ned med våpen.

Hva har dette med Norge å gjøre?

Vi kunne tenke oss hva borgerskapet i Polen hadde gjort hvis arbeiderne hadde gått så langt som å kreve sosialisme. Også i Norge er det borgerskapet som har den reelle makta over voldsapparatet. Hvis de skulle føle seg tilstrekkelig truet er det ingenting som skulle tyde på at de ikke ville bruke alle tilgjengelige midler for å beholde makta. Bla. hevder SV at Norge har en annen - og mer fredelig historie enn andre land som har opplevd militærkupp. Det kan vel diskuteres. Men poenget er at borgerskapet i Norge enda

dele etter behov. Da vil loven "fra enhver etter evne til enhver etter behov gjelde i fullt monn".

- sosialismen må produsere for å tilfredsstille folks behov. Under kapitalismen styres produksjonen av loven om maksimalprofitt. Middelet for å produsere etter folks behov er den sosialistiske planen. Planen knytter produksjon og distribusjon sammen, og dens umiddelbare oppgave er å overvinne markedet som styringsmekaniske og "domstol" for økonomien.
- sosialismen er i første rekke et overgangssamfunn mellom kapitalisme og kommunisme. Det vil finnes rester av kapitalisme. Vareproduksjon vil eksistere i lang tid. Organiseringen av produksjonen vil til forveksling være lik kapitalismen. Det vil være stort skille mellom administrative ledere og arbeiderne. Det vil finnes borgerskap og klassekamp. Proletariatets diktatur, som har til oppgave å trygge en samfunnsutvikling som skal avskaffe klassene, må undertrykke borgerskapet. Sosialismen, som vil vare i en lang tidsepoke, skal i siste omgang sikre overgangen fra "nød-



ikke har følt seg så truet at de har innført unntakstilstand, militærstyre eller fascisme. Årsaken ligger ikke i nordmenns gemyttlighet. Kan borgerskapet velge ønsker de sjøl-sagt å styre med "fredelige" midler. SVs syn minner oss om mannen som falt fra Empire State Building i New York og sa da han var på vei fordi tredje etasje: "Til nå har det jo gått bra!"

Fredelig overgang til sosialismen

Dermed stilles vi overfor et spørsmål som alle undertrykte klasser som har kjempet for frigjøring har måttet ta stilling til før eller siden: kan herskerklassen styrtes med fredelige midler? Ser vi på historien ser vi at den har bestått av evigvarende kamp mellom undertrykte og undertrykkere. Og hele veien ser vi at den herskende klassen med de mest grusomme midler har forsøkt å hindre at de undertrykte frigjør seg. Alle revolusjonære bevegelser som har neglisjert spørsmålet om bevapning for å hindre å bli slått ned, har blitt druknet i blod og terror. Derfor tar ml-bevegelsen historia på alvor vi sier at vi regner med at en væpnet revolusjon er nødvendig, til tross for at vi ikke ønsker at den skal være blodig. Vi ønsker å gjøre noe i virkelighetens verden for å skape et bedre samfunn. Verden har sett nok av drømmere som har bygd luftslott om Utopia.





vendighetens til frihetens rike", oppheve underkuinga under arbeidsdelinga, oppheve skillet mellom hånd og ånd og oppheve klassene. Denne epoken vil være full av motsigelser og kamp om samfunnet skal gå framover eller tilbake. Denne kampen er ikke avgjort ved at arbeiderklassen tar makta i staten, like lite som kapitalismens seier over føydalismen ble avgjort ved at borgerskapet seira i noen land.

SOSIALISMENS PROBLEMER

Sosialismen har vært arbeiderklassens framtidsdrøm i flere generasjoner. For de mest bevisste arbeid-erne var det dette samfunnet de henviste til når kapitalismen viste seg udugelig. Og sosialismen har fremdeles stor apell. Norges største parti kaller seg sosialistisk og Bresjnev driver sin aggresjonskriger under røde faner for å dysse folk i søvn. Men samtidig er utartninga i Sovjet en av de viktigste årsakene til at så få arbeidere støtter sosialismen. Derfor er det en førsterangs oppgave for dagens kommunister å avsløre det russiske systemet. Men vi må også studere den utviklinga som førte fram til kontrarevolusjonen i Sovjet. En viktig årsak til at sosialismen gikk i vranglås i Sovjet var at det kommunistiske partiet hadde en forestilling om at de viktigste motsigelsene var løst når arbeiderklassen kom til makta gjennom sitt kommunistiske parti. Mao og kineserne derimot tok lærdom av Sovjet og utvikla teorien om at klassekampen fortsetter under sosialismen. Kineserne forsøkte å løse problemet med at kapitalistiske trekk reproduseres også under sosialismen med kulturrevolusjonen.

Gjennom denne studiesirkelen har motsigelsen mellom den samfunnsmessige produksjonen og den private tilegnelsen gått som en rød tråd. Vi har sagt at den sosialistiske revolusjonen løser den motsigelsen, ved at tilegna av samfunnsrikdommene også gjøres samfunnsmessig. Men utviklinga har vist at dette problemet er uhyre omfattende, og at den sosialistiske revolusjonen faktisk ikke løser denne motsigelsen slik Marx og Engels hadde en tendens til å framstille det.

Nå er sosialismens oppgave å utvikle produksjonen slik at det blir overflod av produkter og dermed vil vareproduksjonen opphøre. Og da vil den samfunnsmessige tilegninga ikke lenger være indirekte, men virkelig og direkte. Men det som skjedde i Sovjet var at et nytt borgerskap tok makta lenge før produksjonen var utvikla til et sånt nivå. Problemet er at kapitalistiske trekk fortsetter å leve side om side med sosialistiske trekk på alle nivåer; sosiale, økonomiske, politiske og ideologiske. Og da ikke bare som rester fra fortida, men de vokser også fram innafor



det sosialistiske samfunnet. Overbygninga og produksjonsforholda, som fremdeles vil være merket av kapitalistiske metoder og organisasjonsformer, må totalt forandres under marsjen mot kommunismen. Arbeiderklassen må i større og større utstrekning bli virkelige herrer over sine egne eksistensvilkår. Men denne utviklinga vil ikke skje spontant. Å utvikle samfunnet mot kommunismen vil derfor kreve en sterk ledelse, det kommunistiske partiet, det vil kreve kontinuierlig klassekamp og det vil kreve en kontinuierlig utviklinga av demokratiet.

STUDIESPØRSMÅL:

1. Stemmer det at det er borgerskapet som har den virkelige makta i samfunnet og i staten? Hvordan ser dere på statlig overtakelse av bedrifter?
2. Ser dere noen muligheter for å nå sosialismen gjennom reformer?
3. Hvilke motsigelser i det kapitalistiske systemet tar den sosialistiske revolusjonen sikte på å løse.
4. Hvilke oppgaver mener dere et sosialistisk Norge bør ta fatt på å løse? Hvilke muligheter åpner seg?

7. RØD UNGDOM

Vi har i denne sirkelen forsøkt å framstille det politiske grunnlaget Rød Ungdom bygger på. Vil du vite mer om Rød Ungdom anbefaler vi handlingsprogrammet vårt og Rød Ungdoms organisasjonshåndbok.

RØD UNGDOMS HISTORIE

Rød Ungdoms historie går tilbake til 1963. I dette året ble Sosialistisk Ungdomsforbund stiftet som ungdomsorganisasjonen til Sosialistisk Folkeparti. SF var i første rekke et opposisjonsparti til Arbeiderpartiet i utenrikspolitiske saker. SF gikk imot DNAs støtte til USA og NATO, men tok samtidig avstand fra NKP som støtta Sovjet. På denne måten forsøkte SF og SUF å skape et "tredje alternativ" i norsk politikk. Etter hvert viste det seg SF ikke hadde forutsetninger for å skape et slikt alternativ. Innenrikspolitisk forble det et haleheng til Arbeiderpartiet og SF støtta seg mer og mer på Sovjet i utenriskpolitikken.

Utover 60-tallet økte ungdommens politiske engasjement. Ungdomsbevegelsen fikk enorme impulser fra kulturrevolusjonen i Kina og mai-opprøret i Frankrike i 1968. På SUFs 6. landsmøte i 1969 tok ungdomsforbundet navnet SUF(m-l). På begynnelsen av 70-tallet utvikla den revolus-



Forlaget Oktober har samla alle numrene av Ungsosialisten i bokform. Ungsosialisten var bladet til SUF(m-l)



sjonære bevegelsen seg kraftig. I 1973 ble Arbeidernes Kommunistparti(m-l) stifta, og SUF(m-l) skifta på sitt 8. landsmøte samme år navn til Rød Ungdom, og ble ungdomsforbundet til AKP(m-l). Dermed var et konsekvent revolusjonært alternativ skapt. AKP(m-l) og Rød Ungdom er det fjerde forsøket i norsk historie på å danne en revolusjonær bevegelse og et revolusjonært parti.

RØD UNGDOM TRENGS MER ENN NOENSINNE

I dag er verdenskapitalismen inne i sin dypeste krise siden 30-åra. De to supermaktene rivaliserer om verdensherredømme og faren for en ny verdenskrig er overhengende. Vi mener marxismen bekreftes mer for hver dag som går. Vi mener det er behov for et revolusjonært ungdomsforbund, kanskje mer enn noensinne:

- et ungdomsforbund som kan kjempe for at brede ungdomsgrupper setter seg til motverge mot borgerskapets kriseoffensiv og slår tilbake. Hindrer nedskjæringer på skole- og fritidssektoren, kjemper mot den økende arbeidsløsheten, hindrer en faglig nivåsenkning i skolen og bekjemper narkotikamisbruket.
- et ungdomsforbund som kan forvandle ungdommens uro og frykt for verdenssituasjonen, til aktivt og bevisst arbeid mot krigsfaren. Et ungdomsforbund som kan reise kampen mot de to supermaktene Sovjet og USA, som forener kreftene mot Sovjets aggresjon og til forsvar av Norges nasjonale uavhengighet.
- et ungdomsforbund som kan bryte den farlige passiviteten og oppgittheten som eksisterer blant ungdommen, og som kan gi håp om en bedre framtid, et sosialistisk Norge og et klasseløst samfunn uten kriser og krig.

Ingen annen politisk ungdomsorganisasjon i Norge kan påta seg disse oppgavene. Men da må Rød Ungdom bli større og sterkere; få flere medlemmer.

ORGANISERING

Svært mange ungdommer i Norge oppfatter seg som progressive. De er imot de to supermaktene USA og Sovjet, er for sosialismen og støtter viktige progressive kampsaker. Men de færreste er i dag organisert. Det betyr at mange progressive ungdommer ikke har blitt en del av den organiserte krafta i kampen mot krig og for sosialismen i Norge. Det er forsåvidt bra med sympati og støtte, men det er først når du organiserer deg at dine meninger blir omgjort til en kraft som kan forandre verden. Til alle tider har ungdommen hatt interesse av å stå sammen. Hvis folk skal frigjøre seg fra undertrykking må de gjøre det i fellesskap. I dagens samfunn blir vi innpoda individualitet. Du skal karre deg fram som best du kan, konkurrere og strebe deg fram på bekostning av andre. Du skal være "din egen lykkes smed". Borgerskapet er tjent med at denne ideo-



logien sprer seg. For det er bare ved at undertrykte blir splitta at de kan holdes nede.

Og vi tror faktisk mange er påvirket av denne ideologien. Mange ungdommer kvier seg for å organisere seg. Noen mener man mister sin personlige frihet i Rød Ungdom.

HVER DAG, HVER TIME....

Hver dag, hver time, dør mennesker av sult i den tredje verden. Hver dag, hver time, dør en frigjøringskjempe av supermaktenes kuler og granater. Hver dag, hver time, merker ungdommen i Norge den menneskefiendtlige kapitalismen - økende arbeidsløshet, naturødeleggelser, manglende bevilgninger til ungdomssektoren, og et vedvarende mote- og statusjag. Vi som er unge i dag må velge: enten leve med samfunnet slik det er, hver dag, hver time bite undertrykkinga og skuffelsen i oss. Håpe og tro at kanskje du alene kan karre deg fram. Eller vi kan ta opp kampen mot urett, og for forbedringer, for et nytt og bedre samfunn. Skal vi gjøre vårt for at generasjonene etter oss skal få et mer menneskeverdig liv på denne kloden? Skal vi reise oss og slå tilbake?

MENNESKEHETENS FRIGJØRING

Vi mener at det er som medlem i Rød Ungdom og den revolusjonære bevegelsen at vi kan virkeliggjøre drømmen om frihet som vi alle bærer på. Vi må innse at det først og fremst er i kampen for de undertryktes rettigheter og for hele menneskehetens frigjøring at også hvert enkelt menneske kan bli fri.

HOVEDSAK ENIG, MEN.....

Dere bør på dette møtet diskutere Rød Ungdoms politikk opp mot f.eks. SU og AUFs. Vårt standpunkt er at Rød Ungdom er den eneste ungdomsorgan-



isasjonen i Norge som kjemper mot begge supermaktene. Leser en f.eks. SUS programmer vil en se at de mener at Sovjet er "en motkraft mot imperialismen". Rød Ungdom står for en kamplinj i elevbevegelsen. AUF og Unge Høyre står i spissen for en pampepolitikk i elevorganisasjonene og har interesse av passive elever. Rød Ungdom syår for marxismen-leninismen, og innad i Rød Ungdom legger vi stor vekt på å studere og forstå marxismen. Rød Ungdom er for revolusjon og et sosialistisk Norge. Rød Ungdom er ungdomsforbundet til AKP(m-l) og er en del av ml-bevegelsen i Norge.

Vi mener at hvis du i hovedsak er enig med Rød Ungdom så bør du bli medlem. Men vi mener også



VI ANKLAGER DE ANSVARLIGE!

at du trenger Rød Ungdom. Gjennom diskusjoner er du med på å utforme Rød Ungdoms politikk, du vil lære mye, du får diskutert spørsmål du er opptatt av med andre og du vil lære gjennom å høre på andre argumenter og erfaringer. Du vil utvikle deg politisk. Vi mener at ml-bevegelsen er det beste forum i dag for å diskutere sosialistisk teori. Det pågår diskusjoner om erfaringer vi kan trekke fra Sovjets utartning til å bli et kapitalistisk og fascistisk land. Det føres debatter om hvordan vi i Norge skal utvikle sosialismen for at den skal sikre demokratiet og hindre en tilbakevending til kapitalismen. Du løser ingen problemer ved å stå utenfor.

En del er kanskje enig i mesteparten av vår politikk, men lurer allikevel på å melde seg inn fordi det er enkeltsaker en er usikker på. Alle sånne spørsmål må dere kreve å få diskutert innad i Rød Ungdom. Men samtidig er det viktig å skille viktig fra mindre viktig. Vi lever i en krisetid der krigsfaren øker. Oppgavene for et revolusjonært ungdomsforbund står i kø for å bli løst. Det er en tid som krever et sterkt Rød Ungdom. Vi mener at det er feil å la uenighet eller tvil på mindre saker hindre ungdommer fra å organisere seg å bli med i kampen. Vi skal også love deg at det er høyt under taket. Bare gjennom politisk kamp mellom forskjellige linjer kan vi utvikle en riktig politikk.

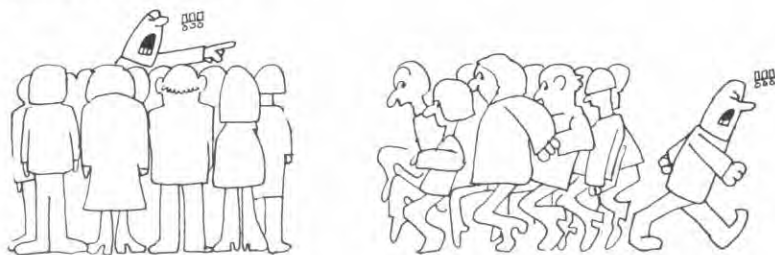
DEMOKRATISK SENTRALISME

Demokratiet i Rød Ungdom sikres gjennom aktiv og forhåpentligvis livlig diskusjon på alle plan. Målsettinga med den demokratiske sentralismen er å utnytte hver enkelts initiativ og skaperevne, og kombinere dette med enhet og størst mulig slagkraft utad. Dette er sjølsagt vanskelig i praksis. Men det er ikke særlig demokratisk å ikke ha



sentralisme. Regelen i slike organisasjoner er gjerne at alle medlemmer går rundt og har en masse meninger, men de har ingen innflytelse over organisasjonens politikk. Den er det ledelsen som bestemmer. Bare gjennom den demokratiske sentralismen kan medlemmenes vilje omsettes i aktiv handling fra organisasjonens side. Når beslutninger er fattet, skal det være sentralisme. Mindretallet må underordne seg flertallet. Demokratisk sentralisme er en linje for handling, for virkelig å få utretta noe. Folk som ønsker å forandre verden må organisere seg i samsvar med de oppgavene de har satt seg.

Sentralisme uten demokrati



KAN FOR LITE....

Noen tror at det stilles svært strenge krav for å bli med i Rød Ungdom, at man nærmest må være allviter og kunne Marx på fingrene for å bli med. Dette er feil. De krava vi stiller er at du sympatiserer med Rød Ungdoms politikk og er villig til å arbeide for den. Rød Ungdom organiserer ungdom med ulik erfaring og ulike kunnskaper. Vi utvikler hverandre gjennom kamp og skolering. Det er ikke noe krav at en skal kjenne til marxistisk teori før en blir med. Rød Ungdom har skolering innad og vi har skolering knytta til de politiske oppgavene vi jobber med. Vi er også sikker på at du vil lære mer innafor enn utafor Rød Ungdom. Vi driver diskusjoner for å lære mer, for





å kunne kjempe bedre. Du står akkurat i samme situasjon som alle andre som har blitt med, det er i organisasjonen, gjennom arbeidet og studiene at du lærer stadig mer og løser vanskelige problemer.

Rød Ungdom er organisasjonen for ungdom som vil bekjempe krig, imperialismen og utbytting og som vil delta i kampen for et nytt og bedre samfunn.

BLI MED I RØD UNGDOM!

Dette er et utdrag fra Sosialistisk Ungdoms grunsirkel. Diskuter hvordan dere ser på disse uttalelsene om AKP.

**ARBEIDERNE
KOMMUNISTPARTI
(MARXIST-LENINISTENE)**

AKP(m-l)

AKP (m-l) er som NKP et stalinistisk parti. Bakgrunnen for AKP er studentopprøret i 1968, inspirasjoner fra kulturrevolusjonen i Kina, Vietnamkrigen og EEC-kampen i Norge på begynnelsen av 70-tallet. Partiets stalinisme er av Kina-varianten, og adskillig hardere enn NKPs.

AKP har støttet Kina og landets allierte i tykt og tynt, på samme måte som NKP har gjort med Sovjet. I virkeligheten er disse stalinistiske forbildene ikke så ulike.

AKP forsvaret Stalin åpent, noe NKP ikke gjør. Og AKP har programfestet at det er den norske arbeiderklassens fortropp, som skal ha ledelsen i revolusjonen og under sosialismen. Partiets interesser settes foran arbeiderklassens interesser, som når AKP gjennom åra har ødelagt mange kampsaker ved sekteriske forsøk på å ta ledelsen og dermed vinne egen fordel i fronter o.l.

Prinsippet om demokrati og sentralisme i partiet er hos AKP blitt forvrengt til at det ikke er demokrati i det hele tatt, men et basert sentralkomitediktatur. Mangelen på demokrati har ført til at partiet har gjort mange store feil i politikken.

AKPs stalinisme: At de legger vekt på det nasjonale fellesskapet på tvers av klassekiller, underleggheten under Kina, den ensidige kampen mot Sovjet, osv. førte til at partiet utover i 70-åra ble en støtte for norsk og dermed vestlig militarisme og imperialismen. For-

Støtter AKP Kina "i tykt og tynt"?

I AKPs prinsippprogram står det: Dette (sosialismen) krever at arbeiderklassen har en egen politisk organisasjon som kan lede kampen for revolusjonen. AKP(m-l) er dannet for å fylle denne oppgaven."

Legger AKP vekt på "det nasjonale fellesskapet"?

Har AKP blitt en støtte for vestlig militarisme og imperialismen?

sveret av det kapitalistiske Norge mot Sovjet, har ført til at de toner ned kampen mot norsk NATO-medlemsskap, og de har gått mot de fleste nedrustningstiltak og fredsbevegelser.

Dette klassesamarbeidet med borgerlige, krigshissende krefter må til sjuende og sist komme i konflikt med at partiet støtter kampen mot de samme borgerlige kreftene i den daglige klassekampen.

AKP har stått såpass sterkt som de har gjort (største maoistparti i Europa). fordi de har deltatt i og støttet arbeiderklassens kamp i streiker, demonstrasjoner, osv. De har dermed knyttet til seg mange kampvillige og erfarne folk, og har fått en del innflytelse i arbeiderklassen. Men partiet har siden 1980 vært inne i en dyp krise. Det har vært motsetninger omkring de nasjonalistiske strømningene i partiet, opposisjon mot manglende partidemokrati, uenighet om forsvarspolitikken og om prioriteringa av det faglige arbeidet. AKP har derfor blitt klart svekket.

Fører AKP en klasse-samarbeidspolitikkk?
Sammenlign med DNA og SV.

STUDIESPØRSMÅL:

1. Er det behov for Rød Ungdom i dag? Hva mener dere er de viktigste oppgavene Rød Ungdom har?
2. Vurdér Rød Ungdom i forhold til andre politiske ungdomsorganisasjoner. Sterke og svake sider.
3. Hva står i veien for at du skal bli medlem i Rød Ungdom?

Rød Ungdoms grunnsirkel

RØD UNGDOM
BOKS 610 SENTRUM
OSLO 1

RØD  UNGDOM